نەیاندەزانی کە چی لەو تەرمانە بکەن و چۆن مۆمیاییان بکەن. خانەی مردووەکان بە پێی نەریتی کۆن ئامادە نەدەبوو لاشەی کوژراوەکان وەربگرێ، مەگەر دادوەری گەورە فەرمانی وەرگرتنی ئەو لاشانەی بدایە، چونکە لەوانەبوو هەندێ کەس خەڵکیان بکوشتایە و دوایی لاشەکانیان بۆ خانەی مردووەکان ببەن کە لەوێ مۆمیایی بکرێت. بۆیە دەبووایە پزیشکێکی میسری بیگوتایە کە تەرمی بریندارەکە بەهۆی نەشتەرگەرییەوە وای لێ هاتووە.

یان دادوەری گەورە فەرمانی بدایە کە کوژراوەکە لە خانەی مردووەکان وەربگرن و مۆمیایی بکرێن. ئەگەریش دادوەری گەورە، کەلە بەرهەڵست کارەکانی خوای نوێ بوو، فەرمانی بدایە ئەو لاشانە لە خانەی مردووەکان وەربگیردرێن، خانەی مردووەکان ئەو لاشانەی هەر وەرنەدەگرت، چونکە حەوزەکانیان ئەوەندە جێگایەیان نەبوو کە سەدجار سەد تەرم بۆ مۆمیایی کردن وەربگرن. جگە لەوەش ئەوانەی کەلە دامەزراوی خانەی مردووەکان کاریان دەکرد، دژی خوای نوێ بوون چونکە وابڵاوببووەوە کە خوای نوێ دەیەوێت نرخی مۆمیاکردنی مردووەکان هەرزان بکات.

چەند ساڵ لەمەوبەر، بەرلەوەی سەفەرە دوور و درێژەکانی خۆم دەست پێ بکەم، ئەو کاتەی کە بۆ مۆمیایی کردنی تەرمی دایک و باوکم چوومە خانەی مردووەکانەوە، لەگەڵ ئەوەشدا کە کرێکارەکانی ئەو جێگایە لە هەموو شتێکیان دەدزی، بەڵام گلەییان هەبوو کە کرێکەیان کەمەو دەبێ مووچەیان زیاد بکرێت. کەواتە رازی نەبوون ئەو کرێیەی بە کەمیان دەزانی کەمتر بکرێتەوە.

ئەفسەرەکانی لەشکر لەترسی فیرعەون رێگایان بە کەس و کاری مردووەکان نەدەدا لاشەی مردووەکانیان لەبەردەم پەرستگاو لە شەقام و کۆڵانەکان هەڵبگرنەوە و بۆ خانەی مردووەکانی ببەن، چونکە بەپێی رێ و رەسمی کۆن هەموو بەیانیانێک خانەی مردووەکان گوزارشتێکی بۆ فیرعەون دەنارد کە رۆژی پێشوو چەند مردوویان هێناوەتەئەوێ و ئەگەر فیرعەون بیزانیایە کە لە ناکاودا

ژمارەی مردووەکان ئەویش ئەوانەی کە کوژراون، زیادی کردووە تێدەگەیشت کە ئەفسەرەکانی سوپا بە پێچەوانەی فەرمانی ئەو کۆمەڵێکی زۆریان کوشتووە و خوێنی خەڵکیان رشتووە.

لە کاتێکدا کە لاشەکان لە دەوروبەری پەرستگاو لە شەقامەکاندا کەوتبوون، هەموو رۆژ و شەوێک کۆمەڵێ کوژراوی نوێ بەو تەرمانە زیادی دەکرد، چونکە سەربازە رەشەکان و شەرکەرەکانی شەردەن بەهۆی بۆنی خوێن و چێژی تاڵانی کردن و خواردنی خۆراک و شەرابی زۆرەوە بە جۆرێک یاسایان خستبووەوە ژێر پێیانەوە کە ئەفسەرەکانیشیان نەیاندەتوانی پێشیان لێ بگرن.

کۆمەڵێکی تر لە پیاو کوژ و چەتەکانی رابردووش کە لە ترسی ئاموون و پاسەوانەکان نەیاندەوێرا دزی لە گۆڕەکان و لە ماڵی خەڵکی بکەن و دەستدرێژی بکەنە سەر ژنەکان، لە کەلاوەکان و لە چۆڵەوانییەکانی دووری کەناری نیل هاتنە دەرەوەو هەر یەکێکیان خاچێکی خوای نوێیان لەسەر سینگیان نەخشاند و بەناوی شوێن کەوتووانی خوای تازەوە دەستیان کرد بە کوشتن و ئابڕوو بردن و دزینی کەل و پەلی گۆڕ و خانووەکانی خەڵکی و تەنانەت دەستیان لە ئارامگای فیرعەونەکانی میسریش نەدەپاراست.

کاهینەکانی پەرستگای ئاموون لە بان دیوارەکانەوە نەفرەتیان لە فیرعەون و خوایە تازەکەی دەکردو دەیانگوت ئەم پیاوە شێتە و خوایەکەشی کە لەو شێت ترە بارودۆخێکیان دروست کردووە کە تا پەنجا ساڵی تر ناتوانن ئەو کاولکارییانە نۆژەن بکەنەوە.

هەموو شەوێک لە **تەبەس** گڕی سووتانی خانووەکان بۆ ئاسمان بەرزدەبووەوە و کەس نەبوو ئەو ئاگرانە بکوژێنێتەوە. ئەو گەڕەکەی ماڵەکەی منی لێ بوو، واتە گەڕەکی هەژارنشینەکان ببوو بە جێگای پەنابردنی کۆمەڵێکی زۆر لە ژن و پیاو و منداڵان، چونکە خەڵکی لەدوای ئەوەی کە بیستیان هورم هەب لە ماڵی مندا نیشتەجێ بووە هاتنە ئەو گەڕەکە بۆ ئەوەی لە پەنای (هورم هەب)ـەوە لە

شەڕی چەتە و سەربازە ڕەش پێستەکان و شەڕکەرە شەردەنییەکان لە ئەمان دابن، چونکە ئەگەرچی شیرازەی ڕێک و پێکیی سەربازەکان تێکچووبوو بەڵام هێشتا ترسیان لە فەرماندەی پێشوویان هەبوو و لەترسی ئەو نەیاندەوێرا لە گەڕەکەکەی ئێمەدا ڕاوو ڕووت بکەن. یان لەبەرئەوەی کە گەڕەکەکەی ئێمە هەژارنشین بوو، لەو باوەڕەدابوون کە ئەگەر پەلاماریشی بدەن هیچیان دەست ناکەوێت.

هورم هەب لە ماڵی مندا لەڕتر دەبووەوە و لەگەڵ ئەوەشدا کە خواردنەکانی (موتی) ژنە خزمەتکارەکەی منی بە دڵ بوو ، بەڵام حەزی لە خواردن نەبوو و بە منی دەوت: سینۆهە ئەگەر کەسێک بتوانێت لە کاتی هەڵچوونی ڕووباری نیل پێش لە لافاوو بەرزبوونەوەی ئاوەکەی بگرێت، ئەوە دەکرێت بەسەر ئەو سەربازانەشدا زاڵ بێت کە کەوتوونەتە پێشێلکاری و ڕاوڕووت. من چەند ساڵ کۆششم کردووە تا ئەم سەربازانە ڕێک و پێک بن و وەک ئاژەڵە دڕەندەو کێوییەکان نەبن، بەڵام ئەم فەرماندە نەفامە کە تەنها بیرلە پشیلەکانی خۆی دەکاتەوە، بەچەند ڕۆژێک سەربازەکانی منی وەک دڕەندەکان لێ کردووە و ئێستا ئەگەر من بمەوێت ڕێکیان بخەمەوە هیچ چارێکم نییە جگەلەوەی کە سەدان کەسیان لێ بکوژم، چونکە بە هیچ شێوەیەکی تر ملکەچ و گوێڕایەڵ نابن.

لەو ڕۆژانەی کە لە **تەبەس** کۆکوژی و تالان کردن بەردەوام بوو، کاپتا دەوڵەمەندتر و قەڵەوتر دەبوو و، گوێم لێ بوو بەردەوام بوونی ئەو بارودۆخەی پێ خۆش بوو و دەیوت: گەورەم، ئەگەر ئەم وەزعە تا کاتی لافاو و هەڵسانی ڕووباری نیل (تا سەرەتای پاییز - وەرگێڕ) درێژە بکێشێت، من دەبمە یەکێک لە گەورەترین دەوڵەمەندەکانی میسر، چونکە سەربازەکان ئەو زێڕ و پارەو کەل و پەلە گرانبەهایەی کە دەیدزن دەیهێننە مەیخانەو لە جیاتی بەهای خواردنەوە دەیدەن بەمن و ئێستا چەند ژوورێک لە هۆدە تایبەتییەکانی مەیخانە پڕ بووە لە کەل و پەلی دزراو و بەتەمام هەر کە ڕێگای چوونە دەرەوە لە **تەبەس** کرایەوە،

یەکسەر ئەم کەل و پەلانە بە کەشتی بۆ وڵاتانی دەرەوە ببەم و لەوێ بیانفرۆشم.

هیچ یەکێک لە سەربازە ڕەشەکان و شەردەنییەکان و دز و خراپەکارانی میسری نەیاندەتوانی دزی لە مەیخانەکەی (کاپتا) بکەن، یان بە خۆڕایی شەراب بنۆشن، چونکە دەیانزانی کە ئەو مەیخانەیە لە ژێر پاراستنی ئەو سەربازانە دایە کە (هورم هەب) لەوێ دایناون و چەتەو سەربازە مەستەکان لە دوای هاتنە ژوورەوە، لە پێشا پارەی خواردنەوەکەیان دەدا، ئینجا (کاپتا) و (مەریت) خواردنەوەیان دەداپێیان.

کاپتاش بە باشی خزمەتی ئەو سەربازانەی دەکرد کە پارێزگارییان لە مەیخانەکە دەکرد و بەردەوام لە خواردن و خوارنەوە تێریانی دەکرد، بۆئەوەی بە دڵسۆزییەوە پارێزگاری لە مەیخانەکەی بکەن.

لە سێیەمین ڕۆژی کوشتارەکە بەهۆی زۆر بوونی لاشەکان نەخۆشی بڵاوبووەوەو ئەوەندە نەخۆش هاتنە لام، هەتا هەموو دەرمانەکانم تەواو بوو و چی تر دەرمان دەست نەدەکەوت و ئەگەر پێنج ئەوەندەی نرخی دەرمانەکانیشم بدایە دیسانەوە نەمدەتوانی دەرمان پەیدا بکەم و بە نەخۆشەکانم دەگوت: چیتر بۆ چارەسەرکردنی ئێوە دەرمانم نەماوە، بەڵام دەتوانم هەندێ ڕێنوماییتان بدەمێ کە ئەگەر کاری پێ بکەن لەوانەیە چاک ببنەوە.

لە شەوی چوارەم لە تاو بێ تاقەتیم بۆ مەیفرۆشییەکەی کاپتا چووم و لە دوای خواردنەوە هەر لەوێ نوستم. بەیانی (مەریت) منی لەخەو هەڵساند و پێم وت: ژیان وەکو شەوێکی سارد وایە کە مرۆڤ نەتوانێت ئاگرێک بکاتەوەو لەم شەوە ساردەدا دوو بوونەوەری تەنهاو غەمگین کە لە تەنیشت یەکەوە بوون لەوانەیە سوود لە گەرمایی لەشی یەکتری وەربگرن و گەرمیان ببێتەوە، ئەگەرچی چاوەکانیان بەدرۆ خۆشەویستیی خۆیان بۆئەوەی تر دەربڕن.

(مەریت) وتی: سینۆهە تۆ چۆن دەزانی کە چاوەکانی من درۆت لەگەڵ دەکەن؟ ئەگەر من درۆم لەگەڵتا بکردایەو تۆم خۆش نەویستایە دوێنێ شەو لە

دوای نووستنی تۆ لە تەنیشتتەوە پشووم نەدەداو من درۆت لەگەڵدا ناکەم، بەڵام تۆ بەبۆنەی ئەوەی کە جارێک ژنێک درۆی لەگەڵدا کردووی و تۆی فریو داوە ئامادەنیت بیسەلمێنی کەلەوانەیە ژنێک هەبێت تۆی خۆش بوێت و ئەمەی تۆ ئینکارییە.

دوایی مەریت وتی: لەو رۆژەوە کە تۆم بینیوە هەستم کردووە کە تۆ بەرامبەر بە ژنەکان بەد گومانی و ئەم بەدگومانییەی تۆ هۆیەکەی ئەوەیە کە وەکو خۆت دەڵێی ژنێکی جوان و پارە پەرست خیانەتی لێت کردووەو هەرچییەکی هەتبووە لێتی سەندووە و ناچاری کردووی کە لە میسر برۆیت و چەند ساڵێک لە وڵاتانی تر ژیان بەسەر ببەیت و، ئایا تۆ ناتوانی لەم رۆژەدا کە ئەم شارە هەموو شتێکی گۆڕاوەو بنمیچی ژوورەکان جێی بنی هۆدەکانی گرتووەو دەرگاکان بە پێچەوانەوە دەکرێنەوە، حیسابی رابردووی خۆت لەگەڵ ئەم ژنەدا پاک بکەیتەوە بۆئەوە رەشبینیی تۆ بەرامبەر بە ژنەکان لە ناوبچێت.

لەو کاتەدا وەڵامی (مەریت)م نەدایەوە، بەڵام کاتێک کە لە مەیخانەکە چوومە دەرەوە کە بەرەو ماڵ برۆمەوە و پارێزگاری لە نەخۆشە بێ دەرمانەکان بکەم، وتەی ئەو ژنە منی پەرێشان کرد. ئەو کاتە من بیرم لە دەوڵەمەندی و خانوو نەکردەوە، تەنانەت بیری دارایی دایک و باوکیشم نەبوو، بەڵام شتێک زۆر ئازاری دەدام و ئەویش ئەوەبوو کە (نەفر نەفر نەفر) تەنانەت گۆڕی دایک و باوکمی لێ سەندم و بەخێوکەرە بەدبەختەکانم لەدوای ئەوەی تەمەنێکی زۆر بە بەخێوکردنی منەوە ماندووێتییان چێشت لە کۆتاییدا بەبێ ئارامگا مانەوەو ئەم دەردە منی هێور نەدەکردەوەو هەرچەندە هەوڵم دەدا کە تەنها ئەم یەکەیان فەرامۆش بکەم، نەمدەتوانی.

لە رێگا تائەو کاتەی گەیشتمەوە ماڵ دەگریام، چونکە نەمدەزانی کە ئایا تۆڵەی خۆم لە (نەفرنەفرنەفر) بکەمەوە، یان نا؟ بۆ من تۆڵەسەندنەوە گرفتێکی نەبوو و هەر ئەوەندەکەمێک کانزام بدایە بەچەند سەربازێک، دەرۆیشتن و ئەو

ژنەیان بۆ دەکوشتم. بەڵام من نەمدەویست ئەو بکوژم و کوشتنی ئەو ژنەم بۆ تۆڵەسەندنەوەی خۆم بەقیساس کردنێکی بچووک و بێ بایەخ دەزانی و هەر جارێک کە دەهاتەوە یادم کە بۆ مۆمیایی کردنی لاشەی دایک و باوکم ناچاربووم ماوەیەک لە خانەی مەرگ شاگردی بکەم، لەگەڵ ئەوەشدا کە من پزیشکی دەرچووی خانەی ژیان بووم و لەوێ پیس و پۆخڵترین و زەحمەتترین کارەکانیان پێ دەکردم، (نەفرنەفرنەفر)م بە هۆکاری ئەم بەدبەختییە دەزانی و خوێن لە دەمارەکانمدا دەجۆشا.

دەمتوانی واز لە تۆڵە سەندنەوەی ئەو ژنە بهێنم، بەڵام ئەگەر وام بکردایە مرۆڤێکی وەکو تۆ نەبووم، ئەی ئەو کەسەی کە لەدوای من ئەم پەرتووکە دەخوێنێتەوە. بەڵکو وەکو خوایەکەی تۆم لێ دەهات و من ناتوانم ببم بە خوایەکەی تۆ، چونکە ئەوەی مرۆڤ بێت رۆحی تیایەو ئەو کەسەی کە گیانی تێدابێت لە فریودان و ئازار پێگەیاندن لەلایەن خەڵکەوە رەنج دەبات و کینەیان لە دڵ دەگرێت و ناتوانێت ئەو رقە فەرامۆش بکات و تەنها خوایەکانن کە دەتوانن رەنج ببینن و ئازار بکێشن و کینە لە دڵ نەگرن.

لەو کاتەی کە بیرم دەکردەوە کە چۆن دەتوانم تۆڵەی خۆم لەو ژنە بکەمەوە، بەجۆرێک کە ئیتر نەتوانێت گەنجەکانی تری وەکو من لە سەردەمی گەنجێتیدا هەڵبخەڵەتێنێ، بارودۆخی **تەبەس** خراپتر بوو. سەربازەکان کە تا ئەو کاتە هەر دەستدرێژییان دەکردە سەر خەڵکی بەرادەیەک بوێربوون کە پەلاماری بەرپرسەکانی خۆیان دەداو قامچییەکانیان لە دەستیان دەسەند و دەیانکێشا بەتەوقی سەریانداو ملوانکەی زێڕی گەردنیان لێ دەکردەوەو بۆ خۆیانیان دەبرد.

یەکێک لە خاوەن دەسەڵاتەکان هەوڵی دابوو ملوانکە زێڕەکەی خۆی لەسەربازەکان بسەنێتەوە، بەڵام سەربازە رەش پێستەکان بە نەیزە شاڵاویان کردە سەری و ساتێ دوای ئەوە لاشەی ئەو بەرپرسە کەوتە سەر زەوی.

لە هەمان رۆژدا لە لایەن فیرعەونەوە پیاوێک هاتە ماڵی من و بە (هورم

هەب)ی وت: هەڵسە و لەگەڵ مندا وەرە بۆ کۆشک، چونکە فیرعەون دەیەوێت تۆ بچیتەلای.

(هورم هەب) هەڵساو خۆی شۆری و بەرەو کۆشکی پاشایەتی کەوتەڕێ و من لە گفتوگۆکانی فیرعەون و هورم هەب دوایی بە هۆی پێ وتنی هورم هەب ئاگادار بوومەوە. فیرعەون کاتێک کە هورم هەبی بینی پێی وتبوو: دانیشتووانی **تەبەس** وەکو مراوی دەکوژرێن و زۆر لە ژنەکان لە لایەن سەربازە رەش پێستەکانەوە دەستدرێژی کراوەتە سەریان و ئێستا کار گەیشتۆتە ئەو رادەیەی کە سەربازەکان لە ئەفسەرەکانی خۆیان دەدەن و دەیانکوژن و فەرماندەی سوپاش توانای پێش لێ گرتنی ئەوانی نییە و من وەکو جاران تۆ دەکەم بە فەرماندەی سوپا بۆ ئەوەی هێمنی و ئاسایش بەرقەرار بکەی.

(هورم هەب) وتی: ئەی (ئەخناتوون)، تۆ خۆت دەتەویست وەهای لێ بێت و هەر واشی لێ هات...

فیرعەون وتی: من نەمدەویست وای لێ بێت و، من نەمگوتبوو خەڵک بکوژن و ماڵ و حاڵیان تاڵان بکەن و دەستدرێژی بکەنەسەر ژنەکان، بەڵکو وتبووم کە بەبێ خوێن ڕێژی ئاموون لەناو ببەن.

هورم هەب وتی: کاتێک کە تۆ بە یەکێک دەڵێیت گۆزەیەک شەراب بنۆشێتەوەو مەست نەبێت قسەیەک دەکەی کە لە ژیرییەوە دوورە، چونکە لە دوای ئەوەی گۆزە شەرابەکەی خواردەوە سەرخۆش دەبێت و ئەوهایی کەتۆ دەتەویست ئاموون سەرنگون بکەی ئاکامەکەی ئەوهایە کە دەیبینی.

(ئەخناتوون) وتی: ئێستا برۆ و ئاسایش و ئارامی بگەڕێنەوە.

(هورم هەب) وتی: ئەم کارە بەمن ناکرێت، مەگەر ئەوەی کە بۆ ماوەی دە رۆژ دەسەلاتی تەواو، واتە وەکو دەسەلاتی خۆتم بدەیتێ.

فیرعەون وتی: ئایا خوای ئاموون سەرنگون دەکەی؟

(هورم هەب) وتی: سەرنگون کردنی ئاموون بۆ دەرێژە پێدانی پاشایەتیی تۆ

پێویستە، چونکە ئەگەر تۆ ئەو لە ناو نەبەیت لەمەو بەدوا ناتوانی لە میسر پاشایەتی بکەیت و ڕووداوەکانی ئەم چەند ڕۆژە هەڵومەرجێکی وەهای دروست کردووە کە یان تۆ دەبێ پاشایەتی بکەیت، یان ئاموون خوایەتی بکات.

فیرعەون وتی: کەواتە ئاگاداربە کاتێک هێرش دەکەیتە سەر پەرستگا، کاهینەکانی ئەوێ نەکوژرێن.

(هورم هەب)وتی: من بەرلەوەی پەلاماری پەرستگا بدەم دەبێ سەربازە وەحشییەکان دابمرکێنمەوەو لەدوای ئەوەی سەرەهاتە سەر ئاموون، پێت دەڵێم کەچی دەکەم.

فیرعەون ملوانکە و قامچیی فەرماندەیی دا بە (هورم هەب) و فەرمانی دا کە کەژاوە تایبەتییەکەی خۆی تایبەت بکەن بە سواربوونی فەرماندەی سوپا.

(هورم هەب) بەرلەوەی دەست بەکار بکات سەد کەس لەو سەربازانەی کە دەیناسین، بۆ سەربڕین (جەللاد)ی هەڵبژاردو، شمشێرێکی دایە دەست هەر یەکێک لەوان و دوایی بە گەڕەکەکانی شاردا دابەشی کردن، بەجۆرێک کە هەر گەڕەکێک پێنج جەللادی بەرکەوت.

پاشان فەرمانی دا کە نەفیر (کەڕنا) لێ بدەن و هەموو سەربازەکان ئامادە بکەن. کۆمەڵێک لەو سەربازانەی وەفاداری هورم هەب بوون لەدوای ئەوەی کە بیستیان بووەتەوە بە فەرماندەی سوپا بە بیستنی دەنگی نەفیرەکان لە دەوروبەری (هورم هەب) کۆبوونەوەو ئەوسا بووە خاوەن پێنج سەد سەرباز.

ئەم پێنج سەد نەفەرە گالیسکەی جەنگیشیان هەبوو و، دوایی هورم هەب بەم سەربازانەوە لەشاردا کەوتەڕێ و هەر سەربازێکی لە کاتی تاڵان کردندا ببینیایە هەر ئەو کاتە بە هۆی جەللادەکانی خۆیەوە دارکاری دەکردن و ئەو سەربازەش کە یەکێکی بکوشتایە یەکسەر بەدەستی جەللادەکان سەری لە لاشەی جیادەکرایەوە.

هەرچەندە (هورم هەب) لەشاردا زیاتر دەچووە پێشەوە ئەو دەستە سەربازانەی

وازیان لە تالآن کردن دەهێنا دەهاتنە ریزەوەو لە دوای خۆی لە شەقامەکان و چوارێیانەکان سەربازگەی دادەناو دەیگوت پاشماوەی ئەو خراپەکار و تالآنچییانەی کە لە گەڕەکەکاندان دەستگیر بکەن و بکوژەکان یەکسەر لەناو ببەن.

(هورم هەب) هەتا سبەینێ لەگەڕەکەکانی **تەبەسدا** سووڕایەوەو هەرچەندە لەشاردا بەرەو پێشتر دەچوو ئەو گەڕەکانە ئاسایش و ئارامی بۆ دەگەڕایەوەو هەرچەندە بەرەبەیان نزیکتر دەبووەوە دەستەی دز و پیاو خراپەکان، وەک تاریکی شەو، لەکاتی بەرەبەیان، رووی لە کەم بوونەوە دەکرد.

لە دواوەی (هورم هەب)ـەوە ئەو ئەفسەرانەی کە لە گەڕەکەکاندا دایینابوون هەر پیاو کوژێکیان بگرتایە یەکسەر دەیانکوشت و دزەکانیان دارکاری دەکرد. کاتی خۆر هەڵهاتن هورم هەب بەهۆی جارچییەکانەوە رایگەیاند کە شەوی رابردوو تەنها ئەو کەسانەی خەڵکیان کوشتبوو لە سێدارە دران، بەڵام لەم میزانە بەدواوە ئەگەر یەکێک دزیش بکات، یان دەستدرێژی بکاتە سەر ژنێک، دەکوژرێت.

هەتا نیوەی رۆژیش جەللادەکان سەری رەش پێستەکانیان لە پەیکەر جیادەکردەوە، چونکە ئەوان هێشتا ئامادەنەبوون بیسەلمێنن کە بارودۆخ گۆڕاوەو سەردەمی سەرەڕۆیی بەسەرچووە، بەڵام لە دوای نیوەڕۆوە سەربازە قولەڕەشەکان زانیتیان کە چارەیەکی تریان نییە جگەلەوەی خۆیان بەدەستەوە بدەن و بگەڕێنەوە سەربازخانەکان. لەگەڵ ئەوەشدا بەرلەوەی هەر سەربازێک بچێتە ناو سەربازخانەکەوە دەیانپشکنی و ئەگەر خوێنیان بە کراسەکەیەوە ببینیایە بە جەللادەکانیان دەسپارد کە سەریان لە لاشە جیابکەنەوە.

من دڵنیابووم کە (هورم هەب) تەنها بۆ مەبەستی گەڕاندنەوەی ئاسایش سەربازە رەشەکانی بەو شێوەیە نەدەکوشت، بەڵکو لەبەرئەوەی میسری بوو، لەوەی کە سەربازە میسرییەکانیان دەکوشت بەداخ بوو و دەیەویست تۆڵەیان لێ

بکاتەوە.

ئەو رۆژە کاتێک کە شەو داهات **تەبەس** ئەمن و ئارام بووەوە، بەڵام بەجۆرێک کوشتار و تالآنی و کاولکاری، خەڵکی دڵگران کردبوو، کە شەو، چراکانیان هەڵ نەکرد و لە خانووە گشتییەکانەوە دەنگی مۆسیقا نەدەبیسترا، بەڵام ئەو مەیخانانەی کە لەو شێواوی و نائارامییەدا وێران نەکرابوون ئەو شەوە کاسبییەکی باشیان کرد و، (کاپتا) راستی دەکرد کە پیشەکەی ئەو کاسبییەکە، کە هەرگیز لەکار ناکەوێت، چونکە خەڵکی هەم لەکاتی شادی دەنۆشنەوەو هەم لەکاتی بەدبەختی و پەژارە.

لە بەیانی رۆژی دواییەوە (هورم هەب) کەشتی سازەکان و دارتاشەکانی بانگ کردو، کۆمەڵێکی زۆر لە کرێکارەکانی راسپارد کە بەشێک لە خانووە نیوە وێرانەکانی دەوڵەمەندەکان تێک بدەن و کەشتییە کۆنەکان سکراب بکەن بۆئەوەی بە تەختەی خانوو و کەشتییەکان بتوانن ئاگر بار(مەنجەنیق)[1]و پەیژە و بورجی بەرز دروست بکەن کە توانای گواستنەوەی هەبێت. چونکە (هورم هەب) دەیزانی کە لە دوای ئەوەی کاهینەکانی ئاموون زانیتیان کە فیرعەون شکاوەو نەیتوانیوە پەرستگاکەیان داگیربکات و خوایەکەیان سەرەونگوم بکات، گفتوگۆ لەگەڵ ئەواندا سوودی نییە. چونکە ئەوەندە لە خۆیان بایی ببوون کە مەحاڵ بوو خۆیان بەدەستەوە بدەن و چارەیەکی تر نەبوو، جگەلەوەی کە بە پێی هونەری جەنگی هێرش بکرێتە سەر پەرستگاکەو دیوارەکەی بشکێنن.

ئەو رۆژە هەتا بەیانی رۆژی دواتر لە شاری **تەبەس** دەنگی قازمە (قولێنگ) و چەکوش دەهات و کرێکارەکان داریان لە کەشتی و بینایەکان دەهێناو دارتاش و کەشتی سازەکان دەستیان بە دروستکردنی پەیژەو مەنجەنیق و بورجی گوێزەرەوەو (سەرقۆچ) دەکرد[2].

لە شەو و رۆژێکدا پێنج بورجی جەنگی و هەندێ پەیژەو چوار ئاگر بار و چەند سەرقۆچێک دروست کرا و رۆژی دوایی سەربازەکانی (هورم هەب) لە

پێنج لاوە هێرشیان کردە سەر پەرستگەی ئاموون.

کاهینەکانی پەرستگە، کە پێشبینیی ئەوەیان نەکردبوو پەرستگاکەیان گەمارۆ بدرێت خۆیان بۆ بەرەنگاربوونەوەی پەلامارەدەرەکان ئامادە نەکردبوو. زۆرجار لەم کاتانەدا لەبان دیوارەکەوە ئاوی کوڵاو و رۆنی داخیان بەسەر هێرش بەرەکاندا دەکرد، بەڵام کاهینەکان لەو کاتەدا نە ئاوی گەرمیان هەبوو و نە رۆنی داخ.

کاتێک کە دەرگاکانی پەرستگا بەهۆی لێدانی سەرقۆچەکانەوە هاتە لەرزەو کاهینەکان زانیتیان تێک دەشکێن، نەفیریان لێدا بۆئەوەی خەڵکی ئاگادار بکەنەوە کە چی تر بەرگری نەکەن، چونکە دەیانزانی کە ئاموون بایی پێویست قوربانیی بۆ کراوە و باقی خەڵکەکە دەبێ زیندوو بمێنن بۆئەوەی لە ئایندەدا بتوانن دووبارە خوای ئاموون زیندوو بکەنەوە.

لەدوای خۆبەدەستەوەدان، دەرگاکانی پەرستگایان کردەوەو خەڵکی کەلە مانەوە لەو پەرستگایە بێزار ببوون بەخۆشحاڵییەوە بۆ ماڵەکانی خۆیان رۆیشتنەوە.

بەم شێوەیە (هورم هەب) بەبێ خوێن رشتن دەستی بەسەر ئاموون-دا گرت و پزیشکەکانی خانەی ژیانی ناردەوە بۆ شار بۆئەوەی نەخۆشەکان چارەسەربکەن، بەڵام نەچووە ناو خانەی مردووەکانەوە کە ئەویش یەکێک بوو لە دامەزراوەکانی پەرستگا، چونکە کەسانی زیندوو نابێت بچنە ناو خانەی مەرگەوە، مەگەر ئەوانەی کە لە کرێکارەکانی ئەو جێگایەن، یان ئەوانەی مردووەکانی خۆیان دەهێنا کە مۆمیایی بکرێت، یان لاشە مۆمیایی کراوەکان وەربگرنەوە.

لەدوای ئەوەی کە دەروازەکانی پەرستگا کرانەوە کاهینەکان لەگەڵ هەندێ لە پاسەوانەکانی پەرستگا کە ماددەی سڕکەر (مخدر)یان کردبووە لەشیانەوە بۆ ئەوەی هەست بە ئازارنەکەن، لەو جێگایەدا کە پەیکەری ئاموونی لێ بوو سەقامگیر بوون و لەوکاتەدا لە پەرستگا جەنگ لە نێوان کاهینەکان و

پاسەوانەکانیان لە لایەک و لە لایەکی تریشەوە سەربازەکانی (هورم هەب)، دەستی پێ کردو ئەم شەڕە تا پاش نیوەڕۆ درێژەی کێشا.

هەموو پاسەوانەکانی پەرستگا کوژران و هەندێک لە کاهینەکانیش کوژران و تەنها کاهینە پلە یەکەکان مانەوە. ئینجا (هورم هەب) کەڕەنای لێداو جەنگ راگیراو بە کاهینەکانی وت: من لەگەڵ خوایەکەی ئێوەدا دوژمنایەتیم نییە، چونکە پیاوێکی سەربازم و من لەگەڵ خوایەکاندا نە دۆستایەتیم هەیەو نە دوژمنایەتی. من لەو باوەڕەدام کە ئەگەر پەیکەری خوای ئێوە لەم پەرستگایەدا نەدۆزرێتەوە باشترەو خۆتان دەتوانن بتەکەی لەناو ببەن و، بەم شێوەیەش من بە کوشتنی خوایەکەتان تاوانبار نابم و ماوەی یەک میزان مۆڵەت دەدەمە ئێوە کە لەم بارەیەوە راوێژ بکەن و بڕیاری خۆتان بدەن. لەدوای ئەوە هێرش دەکەمە سەرتان، چونکە من سەربازم و دەبێ فەرمانی فیرعەون ئەنجام بدەم و ئەگەر ئێوە لە دوای میزانێکی تر پەیکەری خوایەکەی خۆتان لەناو ببەن و بتانەوێت لە پەرستگا بچنە دەرەوە کەس رێگاتان لێ ناگرێت و ئێمە تەنها سەرنجی ئەوە دەدەین کە زێڕ و پارەی پەرستگاکە، کە ئێستا هی خوای فیرعەونە لەگەڵ خۆتاندا نەیبەن.

کاهینەکان وتیان: زۆر باشە ئێمە میزانێکی تر وەڵامی خۆمان دەدەینەوە.

لەدوای تێپەڕبوونی کاتژمێرێک، کاهینەکان لە جێگاکەی خۆیان هاتنە دەرەوەو بە (هورم هەب)یان وت: بێتە ژوورەوەو ئەو لە دوای چوونە ژوورەوە پەیکەری خوای ئاموونی نەدی و زانیی کە کاهینەکان بتەکەیان تێک شکاندووەو کەرتەکانی بتەکە لەگەڵ خۆیاندا دەبەنە دەرەوە بۆئەوەی بتوانن بڵێن کە ئاموون خۆی ون کردووەو لە داهاتوودا خۆی ئاشکرا دەکات.

هورم هەب دەرگای گەنج (خەزێنەی زێڕ و پارە)ی پەرستگاکەی مۆرکردو بەرد تاشەکانی راسپارد کە ناوی ئاموون لەسەر بەردەکانی پەرستگا بسڕنەوەو لە جیاتی ئەوە ناوی ئاتوونی لێ بنووسن. دوایی بە هۆی جارچییەکانەوە بە

خەڵکیان راگەیاند کە ئاموون لە ناوچوو و لە بری ئەو ئاتوون لە ئەمڕۆ بەدواوە خوای میسرە.

خەڵکی لەدوای ئەوە کە زانییان شەڕو خوێن رشتن تەواو بووە لە خانووەکانیان هاتنە دەرەوەو لەکاتی شەودا **تەبەس** وەک ئەو کاتانەی کە ئاسایشی تیابوو بەچراکان رووناک بووەوەو بەهۆی گەڕانەوەی ئاسایش و ئاشتی و دەست پێکردنی خوایەتی (ئاتوون) جیاوازی لە نێوان سپی و رەش نەماو من زۆرجار دەمبینی کە دەوڵەمەندەکان رەش پێستەکانیان بانگهێشت دەکرد بۆ ماڵی خۆیان.

هەرئەو شەوە کەلە گەڕانەوەمدا بۆ ماڵەوە بەشاردا تێپەڕیم دوو رووداوم بینی کە فەرامۆشی ناکەم، یەکێکیان ئەوەبوو کە رووانیم پیاوێک لە چینی گەورەکان لەکۆڵانێکدا بانگهێشتی رەش پێستێکی دەکرد کە بێت بۆ ماڵەکەی و لەگەڵیدا نان بخوات و لە رووداوی دووەمدا بینیم کە یەکێک لە پاسەوانەکانی ئاموون کە بە بریندار لە قەراغ شەقامێکدا کەوتبووو ناوی ئاموونی بە سەر زمانیدا دەهێنا ، خەڵکی رژانە سەری و مێشکیان بە بەرد پەرژ و بڵاوکرد و ژنەکان لە دەرەوەی لاشەکەی سەمایان کردو هەمان ئەوکەسانەی مێشکی سەری ئەو پیاوەیان بە بەرد پرژاند، کە بۆچی ناوی ئاموون بەسەر زمانیدا دەهێنێت، دە رۆژ بەر لەوە ئەگەر کەسێک جنێوی بە ئاموون بدایە دەیانکوشت.

کاتێک کە بەرەو ماڵ دەچوومەوە ئەم دوو دیمەنەم بینی و سەرم بەهەردوو دەست گرت و کەوتمە بیرکردنەوە، چونکە زانیتم کە مەحاڵە خوایەک هەبێت کە بتوانێت نەزانی و نەفامیی خەڵکی لەناو بدات. دوایی لە جیاتی ئەوەی بەرەو ماڵ بڕۆمەوە رێگای (کلکی تیمساح)م گرتەبەر.

ئەوشەوە، شەوێک نەبوو کە بتوانم بچم بۆ ماڵ، چونکە لە نەفامی جۆری مرۆڤ و باوەڕی سستیان زۆر دڵگران بووم و بەرەو مەیخانەی (کلکی تیمساح) رۆیشتم، کە بە خواردنەوە و گفتوگۆ لەگەڵ (مەریت)دا، دڵی خۆم بدەمەوە.

کاتێک گەیشتمە ئەوێ ئەو سەربازانەی کە پاسەوانی مەیخانەکە بوون و لە دۆستایەتیی من و (هورم هەب) بەئاگابوون، دەورەیان لێدام و وتیان مەریت بە ئێمەی وتووە کە تۆ دەبێ تۆڵەی خۆت لە یەکێک بکەیتەوەو لەبەرئەوەی کە دەزانین لە هاوڕێ دڵسۆزەکانی (هورم هەب)ی و لەبەر ئەوەش کە ئەم مەیخانەیە هی بەندەکەی پێشووت، (کاپتا)یە، ئامادەین کە تۆڵەت بۆ بسەنینەوە.

لە(مەریت)م پرسی: کە ئایا تۆ بە ئەمانەت وتووە بۆ تۆڵە سەندنەوەی من، گوێڕایەڵیم بکەن؟

ژنەکە وتی: بەڵێ، من لەو باوەڕەدام کە ئەگەر ئەمشەو تێپەڕبێت و تۆ تۆڵەی خۆت لەو ژنە نەسێنیتەوە کە فریوی دای و بەدبەختی کردی، چی تر ئەم هەلەت بۆ نارەخسێت، چونکە لە سبەینێوە بارودۆخی **تەبەس** ئاسایی دەبێتەوە، بەڵام ئەمشەو هێشتا نائاساییە و هەر کەسێک لەگەڵ یەکێکی تردا ناکۆکییەکی هەبێت دەتوانێت تۆڵەی لێ بسەنێتەوە.

بەسەربازەکانم وت: لەگەڵ مندا وەرن، بەڵام هۆشیاربن کە ئێوە ئەمشەو فەرمانی هورم هەب جێبەجێ دەکەن و ئەگەر بتانەوێت بە پێچەوانەی فەرمانی ئەو بجووڵێنەوە سەرتان لە لاشە جیادەبێتەوەو من ئەمشەو تەنها فەرمانی (هورم هەب) بە ئێوە رادەگەیەنم.

ئەم قسەیەم کرد بۆئەوەی سەربازەکان بترسێن و لە گوێڕایەڵی فەرمانی من سەرپێچی نەکەن. سەربازەکان وتیان: دڵنیابە کە ئێمە بە پێچەوانەی فەرمانی تۆ کە دەزانین فەرمانی هورم هەبە، رەفتار ناکەین.

وتم: هەروەها کەس نابێت من ببینێت و بمناسێتەوەو ئێوە بۆتان نییە ناوی من بەسەر زارتاندا بهێنن. بەڵکو ئەگەر داوای روون کردنەوەیان لێ کردن بڵێن کە لە لایەن خوای (ئاتوون)ەوە هاتوون بۆ ئەوەی تۆڵە لە دوژمنەکانی بسەنینەوە. ئێستا کەمێک سەبر بگرن تا کەژاوەیەک دەهێنن و من بەسواری کەژاوەکە لە گەڵتاندا دێم.

(کاپتا) بەندەکەی پێشووی من یەکێکی بۆ هێنانی کەژاوە ناردو لە دوای کاتژمێرێک، کەژاوەیەکی هێناو سواری بووم و لەگەڵ سەربازەکان بەرێ کەوتین هەتا گەیشتینە دەرگای ماڵەکەی (نەفرنەفرنەفر). لەوێ بەسەربازەکانم وت: لەم خانووەدا ژنێکی لێیە کە لە هەموو ژنەکانی ئەوێ جوانترەو ئێوە بە بینینی یەکەم بە جوانی و شکۆمەندییەکەی دەیناسنەوە. بەمەرجێک لە دوای سەیرکردنی ئەو نەهێڵن کە بەقسەکانی خۆی فریوتان بدات. برۆن و بیهێنن بۆ ئێرە و ئەگەر خۆی بەدەستەوە نەدا پاژنە نەیزەیەکی لێ بدەن کە بێدەنگ بێت و بەرگری پێ نەکرێت، بەڵام نەکەن بەدرەفتاریی لەگەڵدا بکەن و ئەگەر (هورم هەب) بزانێت کە ئێوە لەگەڵ ئەم ژنەدا بەدرەفتاریتان کردووەو جوانییەکەیتان شێواندووە، هەمووتان دەکوژێت.

لەناو خانووەکەی (نەفرنەفرنەفر)ەوە دەنگی ساز و ئاواز دەهاتە گوێ و هەندێ لە میوانەکانی ئەو سەرخۆش بوون و بەردەوام دەیانشیڕاند. کاتێک کە سەربازەکان لە دەرگایان دا خزمەتکارەکانی ئەوێ نەیانویست دەرگایان لێ بکەنەوە، چونکە وایان دەزانی کە ئەو سەربازانە توانای پارەدانیان نییە، بەڵام سەربازەکان بەزۆر چوونە ناو خانووەکەوەو ئەوانەی کەلە ماڵەکەدابوون هەڵهاتن و ئەوەندەی پێ نەچوو کە یەکێک لە سەربازەکانم بینی (نەفرنەفرنەفر)ی لە پارچەیەکی رەشدا پێچابووەوەو بەرەو کەژاوەکەی منی دەهێنا.

کاتێک پارچە رەشەکەم بینی وام زانی مردووەو سەربازەکان لاشەکەیان بۆ هێناوم، بەڵام لەدوای ئەوەی کە ژنەکەیان لە کەژاوەکەدا لە تەنیشت منەوە دانا لێم رووانی، بۆم دەرکەوت کە زیندووە، بەڵام لە هۆش چووەو وەکو جاران جوانەو سەرە تاشراوەکەی ئەدرەوشایەوە.

هەریەکێک لە سەربازەکان کەمێک پارەم داپێیان و ئەوانم ئیزندا و مەبەستم ئەوەبوو کە نەزانن من بۆ کوێ دەچم. ئینجا بە بەندەکانی کەژاوەکەم وت: من ببەنە خانووەکەم کە لەشەقامێکی نزیک پەرستگای خوای پێشوو، (ئاموون)ـە.

ماڵی من لەوێ نەبوو، بەڵام دەمەویست ناو و نیشانی نادروست بدەمە بەندەکان و دوایی ئیزنیان بدەم. لە شەقامێکی نزیک پەرستگا کەژاوەکەم راگرت و بە بەندەکانم وت دایبنێن و خۆم لەکەژاوەکە هاتمە دەرەوەو (نەفرنەفرنەفر)م لەکەژاوەکە دەرکرد کەلە پارچەیەکی رەشەوە پێچرابووەوەو کرێی بەندەکانم داو ئیزنم دان.

لەدوای رۆیشتنیان (نەفرنەفرنەفر)م هەڵگرت کە هێشتا بێ هۆش بوو و بەرەو خانەی مەرگ بەرێ کەوتم. لەدوای ئەوەی گەیشتمە ئەوێ لە دەرگام داو چەند کەسێک لە کاهینەکانی خانەی مەرگ هاتن و دەرگایان کردەوەو هەر کەبینییان من بە رواڵەت مردوویەکم هێناوە دەستیان بە جنێودان کردو وتیان: مەگەر ئەم رۆژانە پیشەکەی ئێمە رەواجی نییە کەتۆش مردوومان بۆ دەهێنی؟

وتم: ئەم مردووەی کە من بۆم هێناون لەگەڵ مردووەکانی تردا جیاوازە... وەرن سەیرکەن.

کرێکارەکانی مۆمیایی کردنی مردووەکان مەشخەڵیان هێناو کاتێک سەیری (نەفر نەفر نەفر)یان کرد، بەجۆرێک خۆشحاڵ بوون کەپێکەنین و من لە دوای چەند ساڵ کە گوێم لە پێکەنینی کرێکارەکانی ئەوێ نەببوو لە دەنگی پێکەنینیان هاتمە لەرزە.

یەکێک لەوان لە (نەفر نەفر نەفر)نزیک بووەوەو دەستی خستە سەر سینگی و وتی: پەنا بە ئاموون... ئەم ژنە هێشتا گەرمە.

وتم: ئەگەر دەتانەوێت بە ئاسوودەیی کارەکەی خۆتان بکەن و کەس گرفتتان بۆ دروست نەکات، ناوی ئاموون مەهێنن، چونکە خوای ئاموون ئیتر نەماوەو لە جیاتی ئەو ئەمرۆ (ئاتوون) لەمیسردا خوایەتی دەکات. بەڵام ئەم ژنە، بەشێوەیەک کە دەیبینن گەرمەو من بە ئێوەی دەسپێرم کە بەباشی پارێزگاریی لێ بکەن و بە جۆرێک لەشی مۆمیایی بکەن کە هەرگیز تێک نەچێت و ملوانکەی زێڕ و گەوهەرەکانی ئەو بۆ کرێی ئێوە بەسە.

کاتێک خزمەتکارەکانی خانەی مەرگ زانییان ئەو ژنە زیندووە، تێگەیشتن کە من چی دەڵێم و یەکێک لەوان وتی: ئەگەر من بزانم کە تۆ ئەی پیاوی نەناسراو، شوێن کەوتووی خوای نوێی میسری منیش ستایشی خوای تازە دەکەم، چونکە لەو ڕۆژەوە کە خۆم ناسیوە، لێرەدا ژیان بەسەر دەبەم و هەمیشە کاتەکانی خۆم لەگەڵ ژنە مردووەکاندا بەسەر دەبرد کە لە زستان ساردترن و هەرگیز ڕووی نەداوی ژنێکی زیندوولەباوەش بگرم و ئێستا بە پیرۆزی بوونی تۆ، من و ئەمانەی ئێرە دەتوانین لەگەڵ ژنێکی زیندوودا دابنیشین و دڵنیابە کە تاماوەی حەفتا جار حەفتا ڕۆژی لێرە دەیهێڵینەوەو ئەگەر ڕۆژێکیش ڕامان پێچن کەبۆچی ژنێکی زیندوومان لێرە ڕاگرتووە دەڵێین ئێمە ئەومان بە مردوو وەرگرتووە، بەڵام لەدوای ئەوەی کە خستمانە ئاوو خوێوە، هاتەوە گیان.

من دەمزانی کە کرێکارەکانی خانەی مەرگ کەلە هەموو ژیانیاندا لە خزمەت مردووەکان بوونە و بەهۆی بۆنە بۆگەنەکەی لەشیانەوە ڕێگایان نادەن کە بۆ ماڵە گشتییەکانی **تەبەس**، مەحاڵە کە بهێڵن (نەفر نەفر نەفر) لەوێ بچێتە دەرەوە.

بەم جۆرە من تۆڵەی دایک و باوکم لە (نەفر نەفر نەفر) سەندەوەو ئێستا دەڵێم لەگەڵ ئەوەشدا کە تۆڵە سەندنەوە وەکو شەرابێک مرۆڤ مەست دەکات، بەڵام مەستییەکەی زوو لەناو دەچێت و نازانم بۆچی لەدوای ئەوەی کە تۆڵە دەسەندرێتەوە، مرۆڤ پەشیمانیی دەبێتەوەو تۆڵە وەرگر بە خۆی دەڵێت کە خۆزگە تۆڵەم نەسەندایەتەوە.

ئەو کاتەی (نەفر نەفر نەفر)م تەسلیمی کرێکارەکانی خانەی مەرگ کرد بۆئەوەی دڵی خۆم بدەمەوە بە خۆمم دەوت کە من ئەم کارەم بۆ ڕزگارکردنی گەنجەکانی داهاتوو کردووە، چونکە تائەو ڕۆژەی کە ئەم ژنە جوان و ئازادە، گەنجە سادەو تازە کارەکانی وەکو منی لەکاتی گەنجێتیدا بەدبەخت دەکرد.

لەدوای ئەوەی کە گەڕامەوە مەیخانەکە (مەریت) بەرەو من هات و دەستی گرتم و داینیشاندم و وتی: سینۆهە بۆچی خەمباری؟

وتم: لەبەرئەوەی کە ژنەکان هەموو کاتێک دەبنە هۆی بەدبەختی ئێمەو کاتێک کە ئێمە شەیدای خۆیان دەکەن، گرفتاری گۆمی چارەڕەشیمان دەکەن و کاتێکیش کە تۆڵەیان لێ دەکەینەوە دیسانەوە خۆمان بە بەدبەخت دەزانین.

(مەریت) وتی: ئەم شێوەی بیرکردنەوەیەی تۆ لە بەرئەوەیە کە هێشتا کەسێکت نەدیوەتەوە کە بیەوێت بەختەوەرت بکات.

وتم: من لە خوایەکانی میسر و خوایەکانی هەموو ئەو گەلانەی کە سەفەرم بۆ وڵاتەکەیان کردووە داواکارم کە من لە مەترسیی ئەو کەسانەی کە دەیانەوێت بەختەوەرم بکەن بپارێزێت، چونکە فیرعەونیش دەیەویست گەلی میسر بەختیار بکات و ئێستاش بۆنی لاشەی کوژراوەکان **تەبەسی** هەراسان کردووە.

لەم کاتەدا مەریت پەیمانەیەک (کلکی تیمساح)ی دایە دەستم و وتی بنۆشە...و ئەم جۆرە بیرکردنەوە ئازار گەیەنەرە لەخۆت دوور بخەرەوە.

(کلکی تیمساح)ەکەم نۆشییەوەو هەرئەوەندە کە لە قوڕگم چووە خوارەوە هەستم کرد بیرکردنەوەکەم گۆڕاوەو چی تر بیرلە (نەفر نەفر نەفر) ناکەمەوە، بەڵکو لە فکری مەریتدا بووم. پێم وت: (مەریت) من ئەمشەوپێویستم بەتۆیە، چونکە تۆڵەسەندنەوەم لەو ژنە ئیتر حیسابی منی لەگەڵ ژنەکان پاک کردەوە.

مەریت وتی: سینۆهە ئەگەر دەتەوێت بزانی کە ژنێک تۆی خۆش دەوێت یان نا ؟ ئەو ژنە بەهۆی زێڕ و پارە، یان ئەو دیارییانەی کە لە داهاتوودا دەبێ بیدەیتێ تاقی بکەوە. لەوانەیە ژنێک ئەمڕۆ زێڕ و پارەت لێ نەسێنێ بەڵام لەگەڵتدا ڕادەبوێرێ بۆئەوەی لە داهاتوودا دیاریی گەورەترت لێ وەربگرێت، یان وەکو (نەفر نەفر نەفر) فریوت بدات و لەبەر ئەوەی کەوتوویتە داویەوە ناچارت بکات هەموو شتێکی خۆتی بدەیتێ و تەنها هۆی هەڵسەنگاندنی خۆشەویستیی ژن، بەرامبەر بە پیاو، ئەوەیە کە نە ئەمڕۆ زێڕ و زیوت لێ وەربگرێت و نەچاوەڕوانی ئەوەش بێت کە لە ئایندەدا شتێکی بدەیتێ، ئایا تۆ لە ڕابردوودا، تووشی ئەم جۆرە ژنە بوویتەو ئەو ئامادەبوو کە بەبێ ئەوەی داوای شتت لی

بکات ببێتە هاوسەری تۆ؟

وتم: بەڵێ... من لە ژیانمدا لەگەڵ ژنێک ئاشناییم پەیاکرد کە زێڕ و پارەی لێم نەدەویست. بەڵام ئامادەنەبوو ببێتە هاوسەرم.

مەریت وتی: کەواتە ئەو ژنە تۆی خۆش نەدەویست.

وتم: ئەو خوایەکی خۆی خۆش دەویست و دەیگوت کە دەبێ کچێنییەکەی خۆی پێشکەش بە خوایەکەی بکات.

مەریت ئەو شەوە منی بردە یەکێک لە ژوورە تایبەتییەکانی مەیخانەکە حەسیرەکەی خۆی بۆ راخستم کە لەسەری بنووم. بۆچی پیاوەکان کاتێک کە ژنێکیان خۆش دەوێت، ئیتر خۆیان لەبیردەکەن و دەگۆڕێن و نایهێننەوە یاد کە لە رابردوودا لەگەڵ یەکێک پەیمانی بەستووە کە لەگەڵ هیچ ژنێکدا کۆنەبێتەوە. ئایا کەس هەیە کە بتوانێت بڵێت کاتێک کە ژنێکی میهرەبان و دڵسۆزی بینی و روانی کە ئەو ژنە بەبێ هیچ مەبەستێکی ماددی دەبێتە هاوبەشی شادی و پەژارەی ئەو، پەیمانەکەی کە لە رابردوودا بەستوویەتی بەدەستی فەرامۆشیی نەسپێرێ. لەگەڵ هەموو ئەم شتانەشدا باوەڕ ناکەم کە من پەیمانەکەی خۆمم لەگەڵ هاوسەرم (مینا) شکاندبێ، کە ژیانەکەی خۆی پێشکەش بە خوایەکەی کردو من وا بیردەکەمەوە کە چۆن رۆن(واتە نەوت)ی گڕی لاواز بەهێزدەکات، ژنی جوانیش ئاگری پیاوە بەڕادەیەک هەڵدە گیرسێنێ کە لەو گەرمییەدا هەموو ئەو پەیمانانەی کە لە رابردوودا لەبارەی ژنانەوە بەستوویەتی دەیسووتێنێ.

هەرچەندە لەگەڵ مەریتدا کە بە میهرەبانیی خۆی، دڵە خەم داگرتووەکەمی شادمان دەکرد و لە تەنهایی دەری دەکردم، باسم لە پەیمانێکی نوێ دەکرد، بەڵام من ئەو ژنەم (مینا) هەمیشە لە یادبوو. من لەو ئەندیشەیەدا بووم کە ئەگەر رۆژێکی فیرعەون بەمن بڵێت تۆ زانستەکەی خۆت بدە بەمن و پیاوێکی نەزان بەو من لە بری ئەوە تاجی پاشایەتیی خۆمت دەدەمێ، بەئەم مامەڵەیە رازی نەدەبووم، چونکە دەمزانی کە بە نەزانی ژیان بەسەربردن هیچ بایەخێکی نییە،

ئەگەرچی مرۆڤ فیرعەونیش بێت.

بەڵام ئەگەر مەریت بەمنی بووتایە زانستەکەی خۆتم بدەرێ و لەمەوبەدوا پیاوێکی نەزان بەو من لە جیاتی ئەوە هەموو شەوێک لەگەڵ تۆدا دەبم، من بەم ئاڵوگۆڕە رازی دەبووم، چونکە دەمزانی کە گەورەترینی بەختەوەرییەکان، پێکەوە ژیانە لەگەڵ ژنێک کە پیاوەکە ئەو و، ئەویش پیاوەکەی خۆش بوێت.

ئەوشەوە بیرم لەوە دەکردەوە کە بەبێ سوود بە دەریاکاندا سەفەرم کردووەو بە خۆڕایی بۆ سووریا و بابل و (هاتی) و کەرت رۆیشتم کەلەو وڵاتانە بەختەوەری بەدەست بهێنم، چونکە بەختیارییەک کە من بە شوێنیدا وێڵ بووم نەلە دەریابوو و نە لە بابل و هاتی و شوێنەکانی تر، بەڵکو ئەم بەختەوەرییە بەسەربردن بوو لەگەڵ ژنێک کەلە شارەکەی خۆمدا (**تەبەس**)، دەژیا.

بەڵام دەبێ ئەوەش بڵێم کە مرۆڤ دەبێ بە دەریاکاندا سەفەربکات و وڵاتانی تر ببینێت بۆئەوەی بزانێت کە ئەو بەختەوەرییەی ئەو بەدوایدا دەگەڕێت لە شوێنەکانی تر دەست ناکەوێت، بەڵکو لە نیشتمانەکەی خۆیدا هەیە. هەتا مرۆڤ بەهۆی رێپێوان، بەو جۆرەی کە من لە بابل لەکاتی هەڵهاتنم لەوێ بە پێ رۆیشتم، ماندوو نەبێت، قەدری دانیشتن و پشوودان نازانێت و دەستکەوتی بەختەوەری لە ژنێک کە پیاوەکەی خۆش بوێت، پێویستی بەوەیە کە مرۆڤ بەر لەوە بێبەش بوونی چێشتبێ.

بەیانی کاتێک کە لە خەو هەڵسام (مەریت) بە پێکەنینەوە وتی: سینۆهە، ئەگەر من لەبەر زێڕ و پارە تۆم خۆش بویستایە و پێویستیم بەکانزای تۆ بووایە، دەمگوت من لێرە ببەرەوە بۆ ماڵی خۆت بۆئەوەی بتوانم لەوێ بە ئاسوودەیی بژیم. بەڵام من پێویستیم بە پارەی تۆنییەو تۆم لەبەر پارە و زێڕ و زیو ناوێت و هەر ئەوەشە کە لێرە دەمێنمەوە.

وتم: مەریت، ئەگەر تۆ منت خۆش دەوێت بۆچی نایەی بۆ خانووەکەی من، کە هەمیشە لەوێ بمێنینەوە؟

وتی: من لەبەر دوو هۆ نایەمە ماڵی تۆ، یەکەم لەبەر ئەوەی رەواجی ئێرە بەسراوەتەوە بەمن، چونکە تەنها من دەتوانم نۆشابەی (کلکی تیمساح) دروست بکەم و نهێنیی دروست کردنی ئەم خواردنەوەیە نادرکێنم، بۆئەوەی رکەبەریی بازرگانیم نەبێت، لەبەرئەوە ناتوانم لێرە برۆم و لە ماڵی تۆدا نیشتەجێ بم.

هەروەها تاقی کراوەتەوە کە ئەو ژن و پیاوەی بەبێ پێویستی ماددی یەکتریان خۆش دەوێت واباشترە کە دوور لە یەکتری بژین بۆئەوەی هەرگیز ئاگری خۆشەویستییەکەیان خامۆش نەبێت. من ئەگەر لە ماڵی تۆدا بمێنمەوە لە دوای تێپەڕبوونی یەک یان دوو وەرز وەکو یەکێک لە کەل و پەلەکانی ماڵی تۆم لێ دێت و تۆ لە دوای ئەوەی کە دێیتەوە ماڵ حەزناکەی سەیری من بکەی، بەڵام ئەگەر دوور لە یەکتری بژین تۆ هەمیشە منت خۆش دەوێت.

***

١- مەنجەنیق: ئاگربار - ئامرزای ئاگر هاویشتنە بۆ ناو قەڵا لە کاتی شەڕدا - وەرگێڕی کوردی.

٢- سەرقۆچ یان قۆچ سەر (رمی زۆر گەورە).. بریتی بوو لە تیری گەورە و گران کە سەری ئەو تیرانەیان وەکو سەری قۆچ (سەری قوربانی یان گا دەتاشی و دە تا بیست کەس ئەو تیرەیان هەڵدەبڕی و بەڕاکردنەوە بە قایم دەیانکوتابە دەروازەی قەڵاکەدا، بۆئەوەی بیشکێنن و بچنە ناو قەڵاکەوە- وەرگێڕ.

بەشی سی و یەک

(((ئەخناتوون)) فیرعەونی میسر)

ئەو رۆژە هورم هەب چووە لای فیرعەون و پێی راگەیاند کە خوای ئامون سەرنگون بووە و لە ناو چووە و لە جیاتی ئەو خوای ئاتوون خوایەتی دەکات و فیرعەون بەیەکجاری ئەوی کرد بە فەرماندەی نەگۆڕی سوپاو پێی وت بەتەمام سبەینێ بۆ زیارەتی پەرستگای ئاتوون بڕۆم و ئەمشەو لە کۆشکی پاشایەتی میوانداری لە هاوڕێکانم دەکەم.

(هورم هەب) لە بارەی منەوە لەگەڵ فیرعەون-دا گفتوگۆی کرد بوو و گوتبووی ئەم پزیشکە ئەو کەسەیە کە کاتێک جێ نشین بوویت لەگەڵ تۆدا لە بیابان بوو و فیرعەون منی بە بیر هاتبوو و بە (هۆرم هەب)ی وتبوو ئەمشەو کە بۆ میوانداری دێیت، ئەویش لەگەڵ خۆتدا بهێنە. ئینجا (هورم هەب) هەندێ زانیاریی لە بارەی منەوە بە فیرعەون دابوو کە بەشێکیان زێدەڕۆیی بوون و وتبووی ئەو پزیشکە میسرییە هاوتای نییە لە جیهاندا و هەموو زانیارییەکی پزیشکیی میسرو وڵاتە بیانییەکانی هەیە و تا ئەمڕۆ سەدان کەس لە نەخۆش و بریندارەکانی لە مردن رزگارکردوون.

(ئەخناتوون)[1] فیرعەونی ئێمە زیاتر حەزی لە بینینی من کردبوو بەم شێوەیە من بۆ یەکەمین جار وەکو بانگهێشت کراوێک لە میوانداریی فیرعەون ئامادە بووم.

هەروەها کاتێک کە چوومە ناو کۆشکی فیرعەونەوە بۆ یەکەمین جار لەوێ ژنە میسرییەکانم بە مۆدێلی تازەی هاوینەوە بینی. ئەم مۆدێلە زۆر جوان بوو و ژنەکان جلەکانی خۆیان بە شێوەیەک دووریبوو کە سەرنج راکێش بوو. هەروەها

ئەو ژنانەی لەو میوانداریيە بوون دەوری چاویان سەوز کردبوو و رەنگی سووری جەرگیان لە گۆناو لە لێویان دابوو.

(هورم هەب) منی بردە لای فیرعەون و سەیرم کرد (ئەخناتوون) کە من بە منداڵم دەزانی گەورە ببوو و وەکو پیاوی لێ هاتبوو، بەڵام دەموچاوی لەڕولاواز بوو و چاوی ئەدرەوشایەوە.

(ئەخناتوون) کراسێکی کەتانی لەبەردابوو کە پێیان دەگوت کەتانی پاشایەتی و کاتێک کەمنی بینی گوتی: سینۆهە من ئەوکاتەی جێ نشین بووم تۆم بینیوە و ئەمڕۆ هورم هەب لە بارەی زانستی تۆوە گفتوگۆی لەگەڵ من کرد و گوتی: کە لەمیسرو وڵاتانی تر فێری هونەری پزیشکی بوویتە. دوایی باسی چۆنیەتیی باری تەندروستیی خۆی کرد و گوتی: ماوەیەکە سەرم ژان دەکات و هەرکاتێک یەکێک لەبارەی شتێکەوە دەدوێت کە پێچەوانەی حەزی من بێت سەرم ژان دەکات و بە جۆرێک ئازارم دەدات کە نەدەتوانم خواردن بخۆم و نەدەنووم پزیشکەکان ژانە سەرەکەی من بە دەرمانی سڕکەر (مخدر) هێور دەکەنەوە، بەڵام لەم دەرمانانە بێزارم، چونکە دەزانم کە دەرمانی هێور کەرەوە هۆشیاریی مرۆڤ پەرت و بڵاو دەکات و ناهێڵێت بە ئاسوودەیی بیر لە خوایەکەم بکەمەوە ... سینۆهە ... ئایا تۆ ئاتوون دەناسی.

ئەو پرسیارەی فیرعەون لە منی کرد پرسیارێکی ترسناک بوو و دەبوایە بە وریاییەوە وەڵامم بدایەتەوە و پێم گوت بەڵێ ئاتوون دەناسم. فیرعەون گوتی: چۆن دەیناسی. گوتم: دەزانم ئاتوون شتێکە گەورەتر و بەرزتر لە زانستی من و زانینی هەموو تاکەکانی مرۆڤ.

فیرعەون لەم وەڵامە خۆشحاڵ بوو و گوتی: سینۆهە ئەو وەڵامەی تۆ داتەوە لەو وەڵامانەی کە خەڵکی تر بەمنیان داوەتەوە باشترە ئێستا پێم بڵێ کە ئایا دەتوانی بە هۆی قلێشاندنی کاسەی سەر چاکم بکەیتەوە.

گوتم: (ئەخناتوون) چارەسەری ژانە سەرەکەی تۆ پێویستی بە قلێشاندن

نییە، چونکە پزیشک دەتوانێت بە شێوەیەکی تر چارەسەری تۆ بکات و قلّیشاندنی سەر چارەسەرێکە، کە پزیشکەکان بەکاری ناهێنن مەگەر ئەوکاتەی کە هیچ رێگایەکی تر بۆ چاک بوونەوە نەبێت. فیرعەون گوتی: هورم هەب ستایشی تۆی زۆر کردووە و منیش ئەوەندە لە وەلاّمەکەت، لەبارەی ئاتوونەوە رازیم، کە حەز دەکەم پلەو پایەیەکت بدەمێ و خۆت دەزانی کە سەر قلّیشێنی پاشایەتی، کە پیر ببوو مردووە و جێگاکەی چۆڵە و من تاوەکو ئێستا کەسم لە جیاتیی دانەناوە بەلاّم تۆ لەمەودوا دەبیتە سەر قلّیشێنی پاشایەتی و لە رۆژی ئەستێرەی سەگەوە لە سوودەکانی ئەم پلەو پایەیە کەڵک وەردەگری و فەرمان دەدەم کە لە خانەی ژیان بەو پلەیە بتناسن[٢].

لە دوای ئەم وتەیە هورم هەب منی لە فیرعەون جیاکردەوەو ئێمە بۆ نان خواردن بەرەو تەلارێکی تر چووین و هورم هەب گوتی: جێگای سەر قلّیشێنی پاشایەتی لەلای راستی فیرعەون و بنەماڵەی پاشایەتییە و من و هورم هەب هەردووکمان لەوێ دانیشتین.

لە کاتی نان خواردن روانیم فیرعەون نەگۆشتی مراوی و قاز دەخوات و نەگۆشتی مەڕو مانگاو ماسی، بەڵکو نانێکی کەرت کرد و دەستی بە خواردنی کردو لە جیاتی شەراب ئاویان بۆ خستە ناو پەیمانەکەیەوە و نۆشی و لە دوای ئەوەی تێر بوو رووی کردە ئامادە بووان و گوتی: بەگەلی میسر بڵێن خواردنی فیرعەون (ئەخناتوون)، حەقیقەت و ئاشتی و نان و ئاوە و خواردنەکەی لەگەڵ خواردنی هەژارترین بەندەکانیش جیاوازیی نییە. بەلاّم لە دوای ئەو شەوە بۆم دەرکەوت (چونکە خۆم بینیم) کە فیرعەون گۆشتی مراوی و قازو مەڕو مانگاش دەخوات و شەرابیش دەنۆشێتەوە، بەلاّم لە چونیەتیی نان خواردنەکەی بەرنامەیەکی رێک و پێکی نەبوو و هەندێ کات حەزی دەکرد نان و ئاو بخوات و هەندێ کاتیش نانی هەر نەدەخوارد.

میوانەکان لە دوای نان خواردن چوونە ژوورێکی ترەوە و لەوێ بینیم

پیاوێکی قەڵەو لێم نزیک بۆوەوەو من سەرەتا نەمناسییەوە، بەلاّم کاتێک کە روانیمە چاوەکانی زانیم، توتمس-ی هاوڕێ دێرینەکەی خۆمە. لە ناسینەوەی زۆر خۆشحاڵ بووم و لە ئامێزم گرت و ماچم کردو گوتم: توتمس بۆ بینینی تۆ چوومە مەیخانەکەی کە جاران لەوێ بەیەکەوە دادەنیشتین، بەلاّم پێیان گوتم: کە تۆ هیچکە بۆ ئەو مەیخانەیە ناڕۆیت.

(توتمس) پێکەنی و گوتی: ئاخر من بوومەتە پەیکەر تاشی پاشایەتی و پلەو پایەکەم رێگا نادات بۆ ئەو جێگایە بڕۆم، سەرەڕای ئەوەش هەندێ هاوڕێم پەیاکردووە کە بەردەوام بۆ خواردنی بەتام و لەزەت و خواردنەوە، بانگهێشتم دەکەن بۆ ماڵەکانیان و پێویست ناکات بۆ خواردنەوە بچم بۆ ئەو مەیخانەیە. گوتم: توتمس لەبەر ئەوەی تۆ پەیکەرتاشی پاشایەتیی، دیارە پەیکەرەکانی فیرعەون کە لەسەر ئەستوونەکانی پەرستگای نوێی ئاتوون دروست کراوە تۆ، ڕەنگڕێژیت کردووە.

توتمس گوتی: ئێمە چەند پەیکەرتاشێکین کە بەیەکەوە کاردەکەین و لە هونەری راستەقینە بەو شێوەیەی کە لە (کریت) سەرنجی خەڵکی رادەکێشێت، ئیلهام وەردەگرین و ئەوکاتەی کە خوای درۆیینی ئاموون بەسەر میسردا فەرمانڕەوایی دەکرد ئێمە ناچار بووین بنچینەکانی هونەر بخەینە ژێر پێمانەوە و لە دروستکردنی بتەکان و شێوە کێشان، پەیڕەوی لە یاساکانی خوای درۆیین بکەین و ئەگەر کەمێک لەو شێوەیە لامان بدایە، کاهینەکانی ئەو خوایە درۆزنە ئێمەیان بەکافر دەزانی و دەیان کوشتین. ئەوان دەیانگوت هەر جۆرە هونەرێک کە پێچەوانەی یاساکانی خوا (ئاموون) بێت کوفرە و هەر هونەرمەندێک شێوەیەکی رەنگڕێژی بکردایە یان پەیکەرێکی دروست بکردایە کە وەک شێوەی هونەریی ئاموون نەبوایە، شایانی کوشتن دەبوو و ئێمە، هونەرمەندانی راستەقینە و دڵسۆز کە لە هونەردا باوەڕمان بە ئازادی هەبوو، لە بەر ئەوەی نەماندەتوانی خۆمان بکەینە هاوڕەنگی دەوروبەر و لە نەفامێتیی شوێن

کەوتوانی خوای پێشوو پەیڕەوی بکەین، تووشی برسێتی دەبووین و ئاوی جۆمان دەخواردەوە و هەندێ کات تەنانەت ئاوی جۆشمان دەست نەدەکەوت، بەڵام ئەمرۆ ئازادین و دەتوانین بە ئازادی خەریکی هونەرەکەی خۆمان بین و هەر چییەکمان بووێت دروستی بکەین.

من (توتمس)م بەهورم هەب ناساند و پێم گوت ئەم پیاوەی دەیبینی هونەرمەندێکی بێ هاوتایە و فیرعەون لەبەر ئەوەی بایەخی ئەو دەزانێت کردوویەتی بە پەیکەرتاشی پاشایەتی.

هورم هەب بە بینینی پەیکەرتاشی پاشایەتی خۆشحاڵ بوو، بەڵام بەبۆنەی پلەو پایەکەی زۆر خۆشحاڵییەکەی خۆی دەرنەبڕی، بەڵام توتمس کاتێک شێوە و ئەندامەکانی لەشی (هۆرم هەب)ی بینی پێی گوت: من زۆر حەزدەکەم پەیکەری تۆ دروست بکەم و لە پەرستگای ئاتوون دایبنێم، چونکە تۆ رزگارکەری ئاتوون و رووخێنەری خوای درۆیینی ئاموونی و شایستەی ئەوەی کە پەیکەرەکەت لە پەرستگای نوێ دابنرێت.

هورم هەب بە شێوەیەک لەم وتەیەی دڵخۆش بوو کە دەموچاوی لە خۆشیا گیرسایەوە و من هەستم کرد کە هۆی شادییەکەی بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە تا ئەو رۆژە هیچ کەسێک وێنەی ئەوی نەکێشا بوو و پەیکەریان بۆ نەتاشیبوو و توتمس یەکەمین جار بوو دەیەویست پەیکەری ئەو لە بەرد بتاشێت.

لەو کاتەدا کە ئێمە لە بارەی پەیکەری (هورم هەب) گفتوگۆمان دەکرد بینیم (هورم هەب) لەناکاودا هەڵساو دەستەکانی بە ئەژنۆیەوە ناو داچەمییەوە. ئێمە سەرنجمان دایە ئەو جێگایەی کە (هورم هەب) سەری بۆی دانەواندبوو و روانیمان (نەفرتیتی) شاژنی میسر کە هاوسەری (ئەخناتوون)ە بەرەو ئێمە دێت. بۆیە ئێمەش هەڵساین و بەرامبەری داچەمیینەوە.

(نەفرتیتی) مۆدێلی نوێی جل و بەرگی خانمەکانی کۆشکی لەبەر کرد بوو و کاتێک گەیشتە ئێمە، دەستی خستە سەر سینەی و سەیرم کرد ئەنگوستیلە و

بازنگی لەدەست دا نییە، چونکە نەیدەویست بەهۆی بازنگ و ئەنگوستیلە، جوانییەکەی خۆی لەناو ببات.

شاژن رووی کردە من و گوتی: سینۆهە دەستەکانم بۆ پەروەردە کردنی منداڵێکی کوڕ بێ سەبری دەکەن چونکە فیرعەون کوڕێکی دەوێت کە لە دوای ئەو لەسەر تەختی پاشایەتی میسر دابنیشێت و هەردووکمان بە بۆنەی ئەوەی کوڕم نەبووە نیگەرانین و لە خوایە درۆزنەکەی ئاموون کە سەرنگومان کردووە دەترسێین و دەزانین کە لە کەمینی ئێمە دایە. من دوو کچم بووە، بەڵام تاوەکو ئێستا کوڕم نەبووە و لەبەر ئەوەی بیستم کە تۆ پزیشکێکی گەورەی و لە وڵاتانی دەرەوە زانیاریی فراوانت کۆکردۆتەوە، پێم بڵێ کە چ کاتێک کوڕم دەبێت.

من هەوڵم دا جوانییەکەی فەرامۆش بکەم و بە چاوی پزیشکێکەوە بڕوانمە (نەفرتیتی)و پێم گوت: ئەی ژنی فیرعەون باشتر وایە کە تۆ لە ئارەزووی لە دایک بوونی کوڕدا نەبیت چونکە بەشی دواوەی ئەندامەکانی لەشی تۆ باریکەو ئەو ژنانەی بەشی دواوەی لەشیان پانایی کەم بێت، هەرکاتێک کوڕیان ببێت لەوانەیە لە کاتی منداڵ بووندا بمرن.

شاژن گوتی: هەرچۆنێک بێت من حەزم لە کوڕە و تۆ دەبێ چارەسەرێک بدۆزییەوە کەمن کوڕم ببێت. گوتم: ئەی (نەفرتیتی) هیچ کەسێک جگە لە ئاتوون ناتوانێت دەست نیشانی نێرو مێ بوونی ئەو منداڵە بکات کە لە سکی دایکیدایەو من لە وڵاتانی تر هەندێ پزیشکم بینی کە دەیانوت دەتوانن وابکەن کە ژن کوڕ، یان کچی ببێت. بەڵام زۆربەیان درۆیان دەکرد و هەرکاتێک کە درۆکەیان دەردەکەوت، ژنە زاوەکەیان تاوانبار دەکرد کە بەپێی فەرمانی ئەوان کاری نەکردووە و ئەوان دەیانزانی کە ئەو فەرمانانەی دەیاندەنێ ئەوەندە ورد و گرانە کە ژنەکان ناچاردەبن هەندێ لەو فەرمانانە پێشێل بکەن و ئەمەیان دەکردە بەهانە بۆ ئەوەی نەزانیی خۆیان داپۆشن، بەڵام من درۆت لەگەڵدا ناکەم و دان

بەوەدا دەنێم کە ناتوانم دەرمانێکت بدەمێ کە بە هۆیەوە کوڕت ببێ.

ئەگەر چی لەبەر ئەوەی تۆ دوو کچت بووە، دوور نییە منداڵی سێیەمت کوڕبێت، بەڵام لەم بارەیەشەوە بەڵێنی تەواوت نادەمێ. (نەفەر تیتی) کە بەزەردەخەنەوە گوێی لە قسەکانی من گرتبوو، لە دوای ئەوەی وتەکانم تەواو بوو مەلوول بوو و تێگەیشتم کە قسەکانی من دڵگرانی کردبوو. توتمس کاتێک کە بینی شاژن نارەحەت بوو، هاتە ناو گفتوگۆکەمانەوە و گوتی: ئەی (نەفرتیتی) تۆ بۆچی لە بوونی کچ دڵگران دەبیت. تۆ جوانترین ژنی جیهانی و هەر ئەوە باشترە کە بەردەوام کچت ببێت، بۆ ئەوەی کچەکانت وەکو تۆ جوان بن و جوانییەکەتان جیهان ڕووناک بکاتەوە. من کچە گەورەکەی تۆم بینیوە و دەزانم کە چەند جوانە و ئەمڕۆ هەموو ژنەکانی دەربار (کۆشک) هەوڵ دەدەن بە جۆرێک ئارایش بکەن کە وەک ئەویان لێ بێت و من زۆر حەزدەکەم کە پەیکەرێکی تۆ دروست بکەم بۆ ئەوەی هەزاران ساڵ دوای مردنی تۆ، خەڵکی جوانییەکەت ببینن و پیایا هەڵبدەن و ناوی (نەفرتیتی) هەمیشە لە جیهاندا ناوی جوانی بێت[٣].

(نەفرتیتی) زەردە خەنەیەکی هات و دیاربوو لە قسەکانی پەیکەرتاشی پاشایەتی دڵخۆش ببوو و دوایی لە ئێمە دوورکەوتەوە.

ڕۆژی دواتر من، مەریتم لە (کلکی تیمساح) هێنایە دەرەوە و لەگەڵ خۆمدا بردم بۆ ئەوەی دیمەنی ڕۆیشتنی فیرعەون بۆ پەرستگای نوێ ببینێت. (مەریت) کراسی مۆدێلی نوێی خانمەکانی لە بەرکردبوو و ئەگەر چی بەخزمەتکارێکی مەیخانە لە قەڵەم دەدرا، بەڵام کاتێک کە لەگەڵ ئەودا لە مەیخانە هاتینە دەرەوە و لە شەقامەکانی **تەبەس** هەنگاومان دەنا، شەرم دای نەگرتم، چونکە مەریت جوان و سەنگین بوو و بەیەکەوە بەرەو پەرستگای تازە ڕۆیشتین و لەبەردەم پەرستگاکە لە جێگایەک کە تایبەت بوو بە نزیکانی فیرعەون دانیشتین و مەریت دەستی خستە سەر شانم و سەرگەرمی تەماشا کردنی قەرەباڵغییەکە بوو

وا هەست دەکەم کە لەو ڕۆژەدا هەموو دانیشتووانی **تەبەس** لە بەردەم پەرستگاو لەو شەقامانەی کە شوێنی تێپەڕ بوونی فیرعەون بوو، ئامادەببوون و لەهەر دوولای شەقامی قۆچەکان (بەبۆنەی ئەو پەیکەرانەی کە سەریان وەک قۆچ بوو، ئەو شەقامەیان بە شەقامی قۆچەکان، ناو نابوو)، دەفری پڕ لە گوڵیان دانابوو بۆ ئەوەی کاتێک کە فیرعەون هات، خەڵکی گوڵبارانی ڕێگاکەی بکەن.

لە پاش ئەوەی من و مەریت لەسەر جێگای خۆمان دانیشتین سەرنجم دا بارودۆخێکی نائاسایی رووی داو لە دوای ئەوەی ورد بوومەوە بۆم دەرکەوت بارە نائاساییەکە دەگەڕێتەوە بۆ بێ دەنگ بوونی خەڵکی.

کاتێک کۆمەڵێ هەژار لە گەڕەکێکدا کۆ دەبنەوە، لەبەر ئەوەی هەموویان قسە دەکەن دەنگە دەنگێکی بەردەوامیان لێ دەبیسترێ، بەڵام ئەو ڕۆژە لەو جێگایە کەس قسەی نەدەکردو بە شێوەیەک بێ دەنگی ئەوێی داگرت کە مرۆڤی نارەحەت دەکردو تەنها دەنگی قەلەڕەشەکان و واشەکان دەهاتە گوێ کە لە ئاسماندا دەفڕین، چونکە بە ڕادەیەک لەو لاشانەی کە لە **تەبەس**-دا کەوتبوون تێر ببوون، کە نەیاندەویست لەوێ بڕۆن.

کاتێک کە فیرعەون بە سواری کەژاوە هات، ڕوانیم کۆمەڵێ سەربازی ڕەش پێست، کە دەموچاویان ڕەنگ کردبوو لە دوای کەژاوەکەی ئەو بوون. دانانی سەربازە ڕەشەکان وەکو پاسەوانانی فیرعەون، لەو ڕۆژەدا هەڵەیەکی گەورە بوو، چونکە لەنێوان تەماشاچییەکان کەس نەبوو کە لە مەرگەساتی کوشتار و تاڵانی **تەبەس**، لە سەربازە ڕەش پێستەکان زیانی پێ نەگەیشتبێ. هێشتا فرمێسکی چاوی ژنەکان وشک نەبووبۆوە و برینی پیاوەکان سارێژ نەببوو و زۆربەی خەڵکی خانوویان نەبوو و ڕەش پێستەکان ماڵەکانی ئەوانیان سووتاندبوو.

لەو ڕۆژەدا فیرعەون تاجی دوو قاتی بەسەرەوە بوو و بەپێی نەریتی دێرین دەستەکانی تێک هەڵکێش بە سینگییەوە نابوو و لە دەستێکیدا گۆچان و لە دەستەکەی تری قامچی دەبینرا کە نیشانەی پاشایەتی و دەسەڵات بوو.

فیرعەون وەکو بت بوو و نەدەجوولایەوە، چونکە لە بۆنە رەسمییەکاندا کە فیرعەون بە ناوەڕاستی خەڵکیدا تێدەپەڕێت، نابێت بجوولێتەوە.

سەربازەکان کاتێک کە فیرعەونیان بینی نێزەکانیان بەرز کردەوە و هاواری خۆشییان کردو دەربارییەکان و دەوڵەمەندەکانیش وەکو سەربازەکان دەنگیان بەرز کردەوە، بەڵام ئەم هاوارەیان لە نێوان بێ دەنگی و ساردیی خەڵکی، وەکو دەنگی مێشێک وابوو کە لە رۆژێکی زستاندا گیزە گیز بکات. ئەوانەی هاواری شادییان دەکرد کاتێک کەتێگەیشتن خەڵکی بێ دەنگییەکەی خۆیان نەشکاندووە، شەرمەزاربوون و دەمیان داخست.

لەو کاتەدا (ئەخناتوون) فیرعەونی میسر بە پێچەوانەی رێ و رەسمی دێرین کە دەبوایە فیرعەون وەکو بت بێ بزوێن بێت، دەستی لەسەر سینگی هەڵگرت و گۆچان و قامچییەکەی جوولاند بۆ ئەوەی سڵاو لە خەڵکی بکات.

لە ناکاو خەڵکەکە هاتنە لەرزەو دەنگێک وەک دەنگی تۆفان لە حەشاماتەکە بەرزبووەوە و هاواریان کرد (ئاموون مان دەوێت) ... (ئاموون خوای ئێمەیە) ... (ئاموون پاشای خوایەکانە).

دەنگی خەڵکی بەرادەیەک بەرزبووەوە کە دەتگوت هەموو خشت و بەردەکانی **تەبەس** لەگەڵیاندا هاوار دەکەن و جەماوەرەکە بەدەنگی بەرز دەیانوت (ئاموونمان دەوێت) ... ئەی فیرعەونی درۆزن ... بۆ خوایەکەمانت سەرنگون کرد.

هەڵگرەکانی کەژاوەکە بەرادەیەک لەم دەنگانە ترسان کە یەکسەر وەستان، بەڵام ئەفسەرەکان نەیانهێشت و کەژاوەکە بەرەو دەرگای پەرستگەی نوێ کەوتەڕێ. لەو کاتە خەڵکی بە نەعرەتەی ترسناکتر لە نەڕەی شێر کەوتنەڕێ و رێگایان لە کەژاوەکەی فیرعەون گرت و دوایی بارودۆخەکە بەشێوەیەک ئاڵۆز بوو کە نەدەزانرا چ کەسانێ لە چ جێگایەکدا دەجەنگان و تا ئەوشوێنەی چاوم بڕی دەکرد و دەمتوانی ببینم، لە نێوان خەڵکی و سەربازەکاندا شەڕێک دەستی پێ کرد کە زۆر بێ بەزەییانە بوو.

سەربازەکان بە نەیزەو شمشێر، ژن و پیاویان دەکوشت و خەڵکی بەکێرد و دارو بەرد کەوتنە گیانی سەربازە رەش و سپییەکان و هەرکە سەربازێکیان دەکەوتە بەردەست یەکسەر دەیانکوشت، بەڵام کەس بەردی بۆ فیرعەون نەدەهاوێشت. چونکە فیرعەون وەکو باوو باپیرانی خۆی لە خۆرەوە هاتبوو و تەنانەت کەس نەیدەوێرا بیر لەوە بکاتەوە کە بەردیش لە فیرعەون بگرێت.

بینیم فیرعەون لە ناو کەژاوەکەیدا هەڵساو بەبێ رەچاوکردنی کەسایەتی و شکۆمەندییەکەی بە دەنگی بەرز بە سەربازەکانی گوت دەست هەڵگرن خەڵکی قەتڵوعام مەکەن، بەڵام سەربازەکان بە شێوەیەک سەرقاڵی جەنگ و خوێن ڕشتن بوون کە گوێیان لە دەنگی فیرعەون نەبوو. فیرعەون کە دەیزانی هیچ مەترسییەک هەڕەشە لەو ناکات، چونکە دەیزانی کەس بەرامبەر بەئەو نیازی خراپی نییە، بەبێ مەترسی دیمەنی شەڕی نێوان خەڵکی و سەربازەکانی دەبینی.

یەک چرکەش هاواری (ئاموونمان دەوێت)، نەدەوەستا و خەڵکی ئەوەندە تووڕەیی دایگرتن، کە بەرەو جێگای نزیکان و هاوڕێکانی فیرعەون واتە ئەو شوێنەی ئێمە لێی دانیشتبووین، هەڵمەتیان هێناو ویستیان ئێمە بکوژن.

(هورم هەب) کاتێک کە بینیی گیانی هەموو دەرباریەکان کە ژمارەیەکی زۆریان ژن بوون، لەمەترسیدایە، فەرمانی دا نەفیر لێ بدەن و لە دوای ئەوەی دەنگی نەفیرەکان بەرز بووەوە ئەو گالیسکانەی کە لە کۆڵانەکانی تەنیشتەوە دانرابوون کەوتنەڕێ. هورم هەب لەبەر دووربینی گالیسکە جەنگییەکانی لە کۆڵانەکانی دەوروبەر دانابوو، بۆ ئەوەی هەستی خەڵکی بەبینینیان نەبزوێت و هەروەها بۆ ئەوەش کە لەکاتی تێکڕژاندا بتوانێت ئاسایش بەرقەرار بکات.

پێشەوەی گالیسکەکان لە مەیدانی جەنگدا پەیکان و داسی پێوە دەکرا، بەڵام لەو رۆژەدا ئەو گالیسکانە هیچی پێوە نەبوو و هورم هەب گوتبووی لێی بکەنەوە بۆ ئەوەی خەڵکی نەکوژرێت.

گالیسکەکان بەرۆیشتنێکی خێراو رێکوپێک هاتن و جێگاکەی ئێمەیان

دەورەداو هەندێکیان لە دەوری کەژاوەکەی فیرعەون وەستان. خەڵکی ویستیان بەرگری بکەن، بەڵام زانییان کە لە ژێر گالیسکەکاندا پان دەبنەوە. بۆیە ڕێگایان کردەوە و کەژاوەکەی فیرعەون کەوتەڕێ، بەڵام فیرعەون نەچووە ناو پەرستگاکەوە، بەڵکو لەوێ تێپەڕبوو و گەیشتە نیل و لە کەژاوەکەی هاتە خوارەوە و سواری کەشتیی پاشایەتی بوو و لە کاتێکدا کە کەشتییە جەنگییەکان پاسەوانییان لێ دەکرد لەوێ دوور کەوتەوە.

خەڵکی کە بینییان فیرعەون نەیتوانیوە بۆ پەرستگای خوای نوێ بڕوات و بە سواری کەشتییەکەیەوە لەبەر چاو ون بوو، هاواری خۆشییان بەرز بووەوەو تالانچییەکان پەلاماری ماڵە دەوڵەمەندەکانیان داو دەستیان بەتالانی کرد و بە زۆر دەست درێژییان کردە سەر ژنە جوانەکانیان. بە جۆرێک کە (هورم هەب) ناچار بووەوە جارێکی تر لەگەڵ سەربازەکانی خۆیدا لە تەبەس بکەوێتەڕێ و لە هەر گەڕەکێکدا چەند (جەللاد)ێک دابنێت بۆ ئەوەی هەر کەسێکیان لە کاتی کوشتن وتالانیدا ببینیایە بیانکوشتایە.

کاتی عەسر بەهۆی ئەو سەرانەی جەللادەکانی هورم هەب لێیان کردبۆوە، ئاسایش گەڕایەوە ناو شارو بەر لە ئاوابوونی خۆر قەلەڕەشەکان و واشەو دالاشەکان لە ئاسمانەوە هاتنە خوار بۆ ئەوەی ئەو لاشانە بخۆن کە لە هەر گەڕەکێکدا و بەتایبەتی لە شەقامی قۆچەکان و لەبەردەم پەرستگای نوێدا کەوتبوون.

(ئەخناتوون) هەتا ئەو ڕۆژە خۆڕاگریی ڕاستەقینەی خەڵکیی بە چاوی خۆی نەبینیبوو و چاوی بەخوێن ڕێژی نەکەوتبوو و لە دوای بینینی خوێن ڕێژییەکەی ئەو ڕۆژە، فیرعەون بەتەواوی ڕقی لە دانیشتووانی تەبەس هەڵسا، کە بەو شێوەیە بەرامبەر بە خوایەکەی ئەو بەرگرییان دەکرد و فەرمانی دا هەرکەسێک ناوی ئاموون بهێنێت یان شێوەی ئاموون لە سەر قاپ و قاچاغی ماڵەکەی ببینرێ، لە **تەبەس** دوور بخرێتەوە و بۆ کاری زۆرەملێ بینێرنە کانگەکان. بەڵام

خەڵکی قسەیان نەدەکر و هیچ کەسێ خەبەری لە یەکێکی تر نەدەدا.

فیرعەون ڕۆژی دواتر پرسیاری کرد چەند کەسی شوێنکەوتووی ئاموون دوور خراونەتەوە و پیاوەکانی گوتیان کەس دوور نەخراوەتەوە، چونکە کەس ناوی ئاموون ناهێنێت. فیرعەون گوتی: ئەی ئەمانەی دوێنێ هاواریان دەکرد (ئاموون) مان دەوێت کێن؟ ئایا ئەوان دەسگیرناکەن و بۆ کانگەکانیان نانێرن؟ ئەوانیش دەیانگوت دوێنێ ژمارەی خەڵکی ئەوەندە زۆر بوو کە نەمانتوانی بیانناسینەوە و نازانین چ کەسانێک خوایە درۆیینەکەیان دەویست.

لەو کاتەدا، فیرعەون لەبەر ئەوەی زۆر تووڕە ببوو فەرمانێکی دەرکرد کە زۆر جێگەی داخ بوو، چونکە بڕیاری دا هەرکەسێک یەکێک لە شوێنکەوتووەکانی خوای ئاموون ئاشکرا بکات مافی ئەوەی هەیە کە دەست بەسەر داراییەکەیدا بگرێت، لەگەڵ ئەوەشدا خەڵکانی ڕەوشت بەرز ئامادە نەبوون کە شوێنکەوتووەکانی ئاموون بە فەرمانبەرەکانی میری نیشان بدەن. بەڵام کۆمەڵێ دزو چەتەو هەندێ لە بەندەکان بۆ ئەوەی دەست بەسەر ماڵ و حاڵی خەڵکیدا بگرن خەڵکانێکیان بە تۆمەتی ئەوەی باوەڕیان بە(ئاموون)ە، دەست نیشان کرد و فەرمانبەرەکانیش یەکسەر ئەو خەڵکانەیان بۆ کارکردنی زۆرە ملێ دەنارده کانگەکان و دزو بەندەکان دەستیان بەسەر ماڵەکانیاندا دەگرت.

لە کاتێکدا کە ئەم ستەمکارییە لە **تەبەس** بەردەوام بوو، لە شەوی سێیەمی دوای ڕووداوی نزیک پەرستگا نوێیەکە، لە کاتێکدا کە لە ماڵەوە نووستبووم، لە کۆشکی فیرعەونەوە کەژاوەیەکیان بۆ ناردم و داوایان لێ کردم بڕۆم بۆ کۆشک. کاتێک کە چوومە ناو کۆشکەوە زانیم فیرعەون گرفتاری ئەو نەخۆشییە بووە کە جار بەجار تووشی دەبێت و هەندێ لە پزیشکەکانیش کە لە خانەی ژیانەوە هاتبوون لەوێ بوون.

بۆم دەرکەوت کە پزیشکەکان دەترسان چارەسەری فیرعەون بکەن و ناردبوویان بە شوێن مندا، بۆ ئەوەی منیش شەریکی چارەسەرکردنەکەبم و

بەرپرسێتیی چاک بوونەوەکەی بەسەر کەسانی زیاتردا، دابەش ببێت. جگە لەوەش لەبەر ئەوەی من ببووم بەسەر قەڵیشێنی پاشایەتی، واتە پزیشکی فیرعەون، ئامادەبوونی منیان لەوێ بەپێویست زانیبوو.

لە فیرعەون نزیک بوومەوە و دەستم گرت و هەستم بە لێدانی دڵی کردو ڕوانیم لێدانی دڵی لاوازەو پەنجەکانی دەست و پێی (ئەخناتوون) ساردە، دوایی پێڵووی چاوەکانیم بەرز کردەوە، بەڵام ڕوانیم چاوەکانی ئاسەواری ژیانی تێدابوو و ئەدرەوشایەوەو نیشانەی ئەو کەسانەی لە کاتی سەرەمەرگدان لە چاوەکانیدا بەدی نەدەکرا. بە پزیشکەکانم گوت دەبێ کەمێک لە خوێنەکەی فیرعەون بڕژێت بۆ ئەوەی بێتەوە هۆش.

پزیشکەکانی خانەی ژیان گوتیان ئێمە ناتوانین بڕیار لەسەر ئەم جۆرە چارەسەرکردنە بدەین، چونکە فیرعەون ئەندامەکانی لەڕولاوازەو کەم خوێنە و ئەگەر خوێنەکەی بڕژێت، دەمرێت. گوتم: ئەگەر ئەم بێ هۆشییەی بەردەوام بێت دەیکوژێت، چونکە بەرەبەرە لێدانی دڵی لاوازتر دەبێت هەتا دەمرێت، بەڵام دەبێ بەشێوەیەک خوێنەکەی بڕێژین، کە لە دوای بە هۆش هاتنەوەی هەست بەوە نەکات کە خوێنی لێ دەرکراوە. ئەوان گوتیان ئایا بەرپرسێتیی ئەم کارە دەخەیتە ئەستۆی خۆت؟ گوتم: بەڵێ، چونکە دڵنیام بەردەوام بوونی ئەم بێ هۆشییەی مەترسیی هەیە.

پزیشکەکان گوتیان هەرچییەکت دەوێت بیکە. من دەرزییەکم لە جانتاکەم دەرکرد و خستمە ناو ئاگرەوە و لە دوای ئەوەی دەرم هێناو سارد بووەوە، دەرزییەکەم کرد بەرەگی دەستی فیرعەون و خوێن هاتە خوارەوە و چەند ساتێک دوای ئەوە فیرعەون دەمی کردەوەو هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشاو یەکسەر خوێنەکەیم ڕاگرت و دەستیم بەستەوەو ئەو دەفرەی خوێنەکەی تیابوو شاردمەوە. فیرعەون بە تەواوەتی هاتەوە هۆش و هەڵسایەوەو دانیشت و هەرکە پزیشکەکانی خانەی ژیانی بینی، هاتەوە یادی کە خانەی ژیان لە پەرستگای

(ئامۆون)ەو بەبۆنەی ئەو نەفرەتەی کە لە ئامۆونی هەبوو فەرمانی دا ئەو پزیشکانە لە کۆشک ببەندەدرەوە.

لەپاش ئەوەی ئەوان ڕۆیشتن فیرعەون گوتی: سینۆهە بڕۆ کەشتییەکانی من ئاگادار بکەرەوە کە ئامادەبن و بەسەوڵ لێدەرەکان بڵێن کە من بەتەمای سەفەرم.

لێم پرسی بۆ کوێ دەڕۆیت. گوتی: من چیبی تر لەم شارە ژیان نابەمەسەرو بەکەشتییەکانی خۆم بەڕێ دەکەوم و ئەوەندە دەڕۆم تادەگەمە جێگایەک کە بۆ دروست کردنی شارێکی نوێ لە باربێت و لەوێ شارێکی نوێ دروست دەکەم و تیایدا نیشەجێ دەبم و ئیتر هەنگاو نانێمە ناو (**تەبەس**)ەوە، چونکە دانیشتووانی ئەم شارە شوێن کەوتووی خوای چەوت و درۆزنی (ئامۆون)ن و ڕەفتاری ئەوانم لەبەردەم پەرستگای ئاتوون لە بیر ناچێت و دەڵنیام کە لە هیچ سەردەمێکدا باوو باپیرانی من لە میسر بەم جۆرە بەرە و ڕووی حەق نەناسی خەڵکی (**تەبەس**) نەبوونەتەوە.

بۆیە تۆ دەبێ بڕۆی و (هورم هەب) ئاگادار بکەیتەوە کە ئەمشەو بەکەشتی لە (**تەبەس**) دەڕۆین و هەر کەسێک کە منی خۆش دەوێت لەگەڵمدا دێت. (هورم هەب) لەو کاتەدا کە کەلوپەلی ڕۆیشتنی فیرعەونی ئامادە دەکرد پێمی گوت: سینۆهە، ئەوەها باشترە، چونکە هەم دانیشتووانی (**تەبەس**) بە ئارەزووی خۆیان دەگەن و داخوازییەکانیان دەهێننەدی و هەم فیرعەونیش ئەوەی دەیەوێت دەیکات بەبێ ئەوەی شەڕ دروست ببێتەوە.

(ئەخناتوون) بۆ دەرچوون لە **تەبەس** ئەوەندە بە پەلەبوو کە لەسەر بنەماڵەی پاشایەتی نەوەستاو گوتی: من دەڕۆم و ئەوان با لە دوواوە بێن و سواری کەشتییەکەی خۆی بوو و هۆرم هەبیش کۆمەڵێک لە کەشتییە جەنگییەکانی ڕاسپارد کە لەگەڵیدا بن و پارێزگاریی لێ بکەن. منیش لەگەڵ فیرعەوندا ڕۆیشتم و لە دڵیشمدا بەو ڕۆیشتنە ڕازی بووم چونکە دەمزانی کە ئاوو هەوا

گۆڕین بۆ ئەو بەسوودە.

ئێمە روومان لە باکوور و پشتمان لە **تەبەس** کرد و بە ئاراستەی رۆیشتنی ئاوی نیل بەڕێ کەوتین. کاتێک کە ماوەیەک رۆیشتین و لە **تەبەس** دوور کەوتینەوە چارۆگە ئەرخەوانییەکانی کەشتیی فیرعەونیان هەڵکرد بۆ ئەوەی خێرایی کەشتییەکە زیاد بکات. ئەوەندەی پێ نەچوو کە دیوار و کۆشکەکان و ئەستوونە بەردییەکان (مەبەست ئەو ستوونانەیە کە بە ئەستوونی لەسەر زەوییەوە دایان دەناو لە سێبەرەکەی حیسابی کاتیان دەکرد) و سێ کێوەکەی (**تەبەس**) لەبەر چاو ون بوون. بەڵام یادگاریی پایتەختی میسر لەگەڵ ئێمەدا بوو، چونکە هەندێ جار تیمساحەکانی نیل لە ئاوەکەدا دەردەکەوتن و کلکە درێژ و بەهێزەکانیان دەجووڵاندەوە و دیاربوو خەریکی خواردنی ئەو لاشانە بوون کە رووباری نیل لە(**تەبەس**)ەوە دەیهێنا. هەندێ لەو لاشانە لەبەر ئەوەی بەسەر ئاوەکەوە بوون بۆگەن ببوون و بۆنە ناخۆشەکەی لە هەوادا بڵاو ببۆوەو لە هۆدەکەی فیرعەون کە لەناو کەشتییەکە بوو بووخوریان دەسووتاند بۆ ئەوەی ئەو بۆنە ناخۆشە نەمێنێت.

لە دوای دە رۆژ گەیشتینە جیگایەک کە ئیتر لاشەی لێ نەبوو و فیرعەون لە ژوورەکەی خۆی هاتەدەرەوە و لەسەر رووی کەشتییەکە راوەستاو بەسەیرکردنی کەنارەکانی نیلەوە خەریک بوو. زەوی لە هەردوو لای رووبارەوە، زەرد رەنگ بوو و گوندنشینەکان بەروبوومی کێڵگەکانیان کۆدەکردەوە و بەرە و گوندیان دەبردەوە و مەڕومالاتیان بۆ ئاو خواردن دەهێنایە کەناری نیل و شوانەکان شمشاڵیان لێ دەدا.

کاتێک کە خەڵکی کەشتیی فیرعەونیان دەبینی لە ئاواییەکانی ئەم بەرو ئەو بەری نیلەوە لقی دار خورمایان بەدەستەوە دەگرت و بەراکردنەوە دەیانجووڵاندەوەو بە هاوار و دەنگی بەرزەوە شادییان دەردەبڕی.

فیرعەون لە خۆشیی بینینی ئەو خەڵکە شادو کەیف خۆشە پێ دەکەنی و

هەندێ جار فەرمانی دەدا کەشتییەکە بوەستێنن و دەچووە وشکانی و لەگەڵ لادێییەکاندا گفتوگۆی دەکرد و دەستی بۆ ژن و منداڵەکان رادەتەکاند. هەندێ جار لە کەناری نیل مەڕەکان لە فیرعەون نزیک دەبوونەوەو بۆنی دامێنی کراسەکەیان دەکرد یان دەیانلێستەوەو فیرعەون وەک منداڵ خۆشحاڵ دەبوو و پێ دەکەنی.

گۆڕانی باری تەندروستیی (ئەخناتوون)م پێ خۆش بوو بەڵام لە کردەوەیەکی نارازی بووم و ئەویش ئەوە بوو کە دەیگوت خوای ئەو (ئاتوون)، خۆرەو خۆی لەسەر کەشتییەکە دادەنیشت و دەموچاو و لەشی لەبەردەم خوایەکەی رادەگرت. ئەم خوایە (خۆر) لە هاوینەکانی میسردا مەترسیی هەبوو و گەرمای زۆر مرۆڤ تووشی نەخۆشی دەکات.

فیرعەونیش لەبەر ئەوەی زۆر لەبەردەم خۆر دادەنیشت تای لێ هات و چاوەکانی بریسکەی دەدایەوە، بەڵام شەوان وەزعی باشتر دەبوو و لەسەر رووی کەشتییەکە دادەنیشت و سەیری ئەستێرەکانی دەکردو بە منی گوت هەموو زەوییەکانی خوایەکەی پێشوو دابەش دەکەم بەسەر ئەو جووتیارانەی کە زەوییان نییەو ئەوان تا ئەمڕۆ بە کەم هەڵیان کردووەو هەژار بوونەو من وا دەکەم گەنمێکی زیاتر پەیدا بکەن و مانگاو مەڕی زۆر بەخێو بکەن و ئەوەندە بخۆن، هەتا منداڵەکان و ژنەکانیان، قەڵەو و جوان بن و چییتر بەرامبەر بە یەکتری کینەیان نەبێت.

خوای من (ئاتوون) جیاوازی نێوان دەوڵەمەندو هەژار ناهێڵێت و کارێک دەکات کە ئیتر بەندەکان ناچار نەبن بۆ پەیدا کردنی خواردن هەموو تەمەنی خۆیان بۆ گەورەکانیان عارەق بڕێژن.

سینۆهە، من لەبەر ئەوە لە **تەبەس** دەرچووم، چونکە دەزانم (**تەبەس**) شارێکە کە لە نێوان هەژارەکان و دەوڵەمەندەکان جیاوازی زۆر هەیەو کۆمەڵێ زۆر لە خەڵکی هەژار، ناچارن بە کرێکاری و بەندەیی هەموو تەمەنی خۆیان بۆ

دەوڵەمەندەکان کار بکەن و هەمیشە هەر هەژارو برسی بن و هەرچەندە ماندوو دەبن سوودەکەی دەست دەوڵەمەندەکان دەکەوێت. من لە دانیشتووانی **تەبەس** کە خوایەکەی پێشوو دەپەرستن بێزارم چونکە ئەو خوایە درۆزنە خوازیاری بەدبەختی و برسێتیی هەژاران و بەهێز بوونی دەوڵەمەندەکانەو هەموو یاساکانی خۆی بەشێوەیەک داناوە کە دەوڵەمەندەکان ساڵ بە ساڵ زەنگینتر بن و هەژارەکان لە چارە رەشی و نەبوونیدا بمێننەوە. من دەزانم کە ناکرێت چاوەڕوانی ئەوە بین خەڵکی **تەبەس** دەست لە پەرستنی خوایەکەی پێشوویان هەڵبگرن، چونکە ئەوان بەهۆی باوەڕی خوایە کۆنەکەوە چێژیان لە دەوڵەمەندی و رابواردن وەرگرتووەو ئومێدی من تەنها بە منداڵەکان و گەنجەکانە، چونکە تەنها ئەوانن کە دەتوانن باوەڕ بە ئاتوون بهێنن و بەهاری ئایندەی میسر دروست بکەن. کاتێک کە منداڵ و گەنجەکان لە منداڵی و لاوێتییەوە فێری باوەڕ هێنان بە ئاتوون بوون، ئیتر ئامادەنین ئاموون بپەرستن و لە دوای گەورەبوون جگە لە ئاتوون کەسی تر ناناسن. بۆ ئەوەی ئەو منداڵانە باوەڕ بە ئاتوون بهێنن بە تەمام مامۆستاکانی پێشوو لە قوتابخانەکان دەربەکەم و لە جیاتی ئەوان مامۆستای نوێ بخەمەناو ئەو قوتابخانانەو هەروەها سوورم لە سەر گۆڕینی خەتی میسر، چونکە یەکێک لە هۆکارە کاریگەرەکانی جیاوازیی نێوان دەوڵەمەندو هەژار، ئەم خەتە میسرییەیە. من وا بیر دەکەمەوە کە ئێمە پێویست ناکات بۆ نووسین، شێوەی هەموو شتێک بکێشین. بەڵکو دەتوانین بەجۆرێکی تر ئەو شتەی دەمانەوێت بینووسین. خەتی میسریی ئەمڕۆ خەتێکی زۆر گرانەو چینی هەژارەکان ناتوانن چەند ساڵ بۆ فێر بوونی ئەم خەتە بخوێنن و تەنها دەوڵەمەندەکانن کە توانای خوێندنیان هەیەو لەبەر خوێندەواری پایەیان لە هەژارەکان بەرزترە، بەڵام کاتێک کە خەتەکە ئاسان بووەوە، هەموو دەتوانن بخوێنن و بنووسن و دوڵەمەندەکان چیی تر ناتوانن خوێندەوارییەکەیان بکەنە هۆکارێک بۆ بەرز نرخاندنی خۆیان بەرامبەر بە هەژاران.

لەم قسەیەی فیرعەون ترسام چونکە دەمزانی خەتی نوێ چۆنە و ئاگاداربووم کە ئەو نووسینە ئاسانە، بەڵام ناشیرینەو هەموو نووسەرەکان رقیان لێیەتی و بە فیرعەونم گوت ئەم کارە مەکەو خەتی میسر مەگۆڕە.

گوتی: بۆچی؟ گوتم: چونکە هەموو یاساکانی خوایە میسرییەکان بەم خەتە نووسراوەتەوەو ئەم جۆرە نووسینە پیرۆزە. فیرعەون گوتی: خەتی تازەش کاتێک کە کاری پێ کراو خەڵکی یاسای خوایەکانیان پێ نووسییەوە دەبێتە خەتێکی پیرۆز. گوتم: گۆڕینی خەتی میسر زیانێکی تریشی هەیە. گوتی: زیانەکە چییە؟ گوتم: ئەگەر فێربوونی خەت بە جۆرێک ئاسان ببێت کە هەموو کەسێک بتوانێت فێری خوێندەواری بێت، ئیتر کەس بەدەستەکانی خۆی ئیش ناکات و زەوییەکان بەبێ کشتوکاڵ دەمێننەوەو کانگەکان لە کاردەکەون و ئەوسا ئەم خەتە ئاسانە بۆ میللەتێک کە لە برسا دەمرێت چ سوودێکی هەیە؟

چاوەکانی فیرعەون لە دوای بیستنی ئەم قسەیە درەوشانەوەو گوتی: سینۆهە من لە **تەبەس** هاتمە دەرەوە بۆ ئەوەی لە دەست ئەو خەڵکەی کە لایەنگری رێ و رەسمی ئاموونن، رابکەم و ئێستا دەبینم یەکێک لە شوێن کەوتووەکانی ئەو رێبازە کۆنە لە تەک منەوەیە، سینۆهە تۆ راستییەکان نابینی، بەڵام من ئەوەندە بینام کە راستییەکان لە ئەودیوساڵەکانی داهاتووەوە، وەک ئەوەی بڕوانمە ئاوی زوڵاڵ، دەبینم. کاتێک کە خەڵکی هەموو فێری خوێندەواری بوون، هەموو بەدەستەکانی خۆیان کار دەکەن و وەک کۆمەڵێ برا، کارە دەستییەکانی وەک کشتوکاڵ و کانزاکاری و پیشەسازی و بازرگانی لە نێوان خۆیاندا، بەش دەکەن.

لەو دنیایەی کە خوایەکەی من (ئاتوون) دروستی دەکات رق و کینە بەدی ناکرێت و لەو جیهانە کەس نان لە دەستی کەس وەرناگرێت بەڵکو هەموو کەسێک نانەکەی خۆی لەگەڵ ئەوی تردا دووکەرت دەکات. لەو جیهانەدا کە هەموو خوێندەوارو زانان، جیاوازیی نێوان هەژارو دەوڵەمەند لە ناو دەچێت و نە کەس هەژار دەبێت و نە کەسیش دەوڵەمەند دەبێت. چونکە کەس ناتوانێت بە

ناوی ئەوەی لەوەی تر بەرزترە یەکێک بکاتە کرێکار، یان کۆیلەی خۆی و کەس بەوەی تر نالێت برۆ ئەی سریانیی پۆخڵ. یان برۆ ئەی رەش پێستی بۆگەن، چونکە هەموو کەسێ خەڵکی تر بە برای خۆی دەزانێت و لەبەر ئەوەی چینی هەژار و زەنگین یەکسان دەبن و کەس کینە لە دڵ ناگرێت، شەڕ روونادات.

فیرعەون لە کاتی وتنی ئەم وشانە بەشێوەیەک جۆش و خرۆش گرتبووی کە ترسی دروست دەکردو من زانیم کە دیسانەوە تووشی گەشکەبووەو لە سەر حەسیرێک لە بان کەشتییەکە رامکشاندو دەرمانێکی هێور کەرەوەم دەرخواردی دا بۆ ئەوەی ئارام ببێتەوە. بەڵام لە دوای ئەوەی فیرعەون راکشاو ئارام بووەوە هەستم کرد کە ئەگەرچی (ئەخناتوون) هەندێ کات شێت دەبێ، بەڵام تێک چوونەکەی لەوانەیە کەسانی تریش تووش بکات و من کەوتبوومە ژێر کاریگەرێتیی قسەکانی ئەو، چونکە من گەلانێکی زۆرم بینیبوو و بۆم دەرکەوتبوو کە هەرچۆنێک بێت هەموو میللەتان وەکو یەکترن و زۆر شارم بینیبوو و دەمزانی کە شارەکانیش لە یەکتر دەچن و جیاوازیی نێوان بەرزی و نزمیی دیوارەکان و رەنگی باڵاخانەکان نابێتە هۆی لەیەک نەچوونی شارەکان.

من پزیشکم و لە دیدی پزیشک، نەخۆشی میسری و نەخۆشی سریانی و بیماری رەش پێست، یەک شتەو هیچ کامیان لەوەی تر چاکتر نین و ئەرکی پزیشک ئەوەیە هەر یەکێکیان چارەسەر بکات. لەبەر ئەوەی ئەمانەم دەزانی وتەکانی فیرعەون کاری لێم کردبوو و بەخۆمم دەوت ئەگەرچی ئەم پیاوە شێتەو، شێتییەکەی خەڵکی تریش تووش دەکات، بەڵام ئەم تێکچوونەی کاتێک کە تووشی مرۆڤێکی تر دەبێت دەبێتە هۆی چێژ وەرگرتنی.

لە ناخەوە هەستم دەکرد کە فیرعەون، راستییەکی گەورەی بەسەر دەمدا دێت و ئەگەرچی راستییەکەی ئەو دەیلێت لە دنیای سەر زەویدا پیادە نابێت و تەنها لە دنیای (مەغریب)[٤] جێبەجێ دەبێت، بەڵام دەبێ دان بەوەدا بنرێت کە ئەگەر جۆری مرۆڤ بتوانێت بەو شێوەیە بژێت و جیاوازییەکان لە ناو ببات دەگاتە

بەختەوەریی راستەقینە. دەمزانی کەبەر لە فیرعەون (ئەخناتوون)، هیچ کەسێک راستییەکی وەها گەورەو درەوشاوەی نەوتووەو لە دوای ئەویش کەس نایەت کە بتوانێت راستییەکی ئەوها بەرجەستە (زەق) دەرببڕێت.

تێگەیشتم کە لەبەر خۆ پەرستیی دەوڵەمەندەکان و نەزانیی هەژاران کەس ئامادەی سەلماندنی ئەو راستییانەی فیرعەون نییەو خوێنێکی زۆر دەڕژێت، (وەک چۆن لە تەبەس رووی دا)و لەوانەیە کە حکوومەتی گەورەی میسر لە ناو بچێت، بەڵام ئەوەی فیرعەون دەیگوت شتێکە کە کەس بەر لە ئەو نەیگوتووەو لە دوای ئەویش کەس نایڵێت و ئەگەریش بگوترێت ئەوا چاویان لە (ئەخناتوون) کردووە. دوایی لە کاتێکدا کە سەیری ئەستێرەکانی ئاسمانم دەکرد بە خۆمم گوت سینۆهە، تۆ پیاوێکی کە خۆت نازانی لە کوێوە هاتووی و دایک و باوکت کێ بوونەو لە دوای ئەوەی گەورە بوویت، بیستت ژن و پیاوێک تۆیان کردووەتە کوڕی خۆیان، کە پیاوەکە پزیشکی هەژارانی **تەبەس** بوو و ژنەکەی ئەو تۆی لەسەر رووباری نیل لە ناو سەبەتەیەکدا گرتبۆوەو بە خێویان کردبووی. تا ئێستاش تۆ هەر پزیشکی هەژارانی **تەبەس** بوویتە و بەبێ تەماحی زێڕو پارە ئەوانت چارەسەر کردووە.

کەواتە ئەگەر راستییەکەی خوایە نوێیەکەی فیرعەون بڵاوتر ببێتەوە و جیاوازیی هەژارو دەوڵەمەند لە ناو بچێت، تۆ زیان ناکەیت و ئەگەر وابێت ئەی لەبەر چی لایەنگری لە حەقیقەتی خوایە نوێیەکەی فیرعەون ناکەیت و هانی (ئەخناتوون) نادەیت کە ئەم راستییە لە وڵاتی میسر بڵاو بکاتەوە. تۆ سینۆهە دەزانی ئەو کارەی کە فیرعەون دەیەوێت بیکات لە هیچ وڵاتێکدا جێبەجێ ناکرێت و لە هیچ شوێنێکدا ناتوانرێ جیاوازیی نێوان زەنگین و هەژار، گەورەو بەندەو خاوەن کارو کرێکار لە ناو ببرێت، بەڵام لەبەر ئەوەی میسر وڵاتێکی دەوڵەمەندەو خاوەن زەوی و زاری زۆر بەپیتە، لە وانەیە بتوانێت ببێت بە جێگای پیادەکردنی ئەم راستییە و هەر کاتێک ئەم حەقیقەتە لە میسر پیادە

بکرێت بێ گومـان لێـرەوە بۆ هەمـوو جیـهـان دەڕوات و لە هەمـوو شـوێنێ جیاوازییەکان لە ناو دەچێت و ئەوکاتە ساڵێکی جیهانیی نوێ لە دنیادا دەست پێ دەکات(٥).

زانیم کە لە هیچ کاتێکدا دەرفەتی ئەوها بۆ مرۆڤ نارەخسێت کە بتوانێت خۆی بۆ هەمیشە بەختەوەر بکات، چونکە هەرگیز هیچ فیرعەونێک لایەنگری ئەم راستییە نییە کە جیاوازییەکانی نێوان چینەکان لەناو ببرێت و لەوانەیە لە داهاتوودا بەندەکان و کرێکارەکان، هەوڵی ئەوە بدەن کە ناچون یەکییەکان نەهێڵن، بەڵام کەس سەرنج ناداتە ویستی ئەوان و ئەگەریش گوێیان لێ رابگیردرێت، بۆیان جێ بەجێ ناکەن، چونکە دەوڵەمەندەکان هێزی کرێکارو بەندەکان لەناو دەبەن. بەڵام کاتێک کە فیرعەونی میسر بڵێت دەبێ جیاوازی لە نێوان هەژارو دەوڵەمەندا نەمێنێت، لەبەر ئەوەی گوتەکەی کار لە خەڵکی دەکات و دەسەڵاتی جەنگی و زێڕو پارەی هەیە، لەوانەیە گوتەکەی خۆی سەر بخات و ناچون یەکیی نێوان خەڵکی لەناو ببات و نابێت ئەم تاکە دەرفەتە لە دەست بدرێت، کە دەبێتە هۆی دابین کردنی بەختیاریی مرۆیی. چونکە مەحاڵە لەمەو بەدوا لە میسر یان لە سووریاو بابل پاشایەک فەرمانڕەوایی بکات کە خۆی هەوڵ بدات جیاوازی نەهێڵێت. لە تەنیشت کەشتییەکەوە وەستا بووم و چاوم لە ئەستێرەکانی ئاسمان بڕیبوو و بیرم دەکردەوەو ، لە کەنارەکانی نیلەوە بۆنی گەنمی پێگەیشتووی کێڵگەکانم دەکرد.

لە ناکاودا (کاپتا) ، کەوتەوە یادم کە ئێستا لە **تەبەس** خاوەنی مەیخانەی (کلکی تیمساح)ەو سەرمایەدارەو بیرم لەوە دەکردەوە کە ئەگەر لێرە بوایەو وتەکانی فیرعەونی ببیستایە چیی دەوت. ئەگەر چی کاپتا لەوێ نەبوو، بەڵام دەمزانی کە ئەو لە دوای بیستنی قسەکانی فیرعەون چی بەسەردەمدا دەهات. ئەو دەیوت سینۆهە، گریمان فیرعەون توانیتی جیاوازیی نێوان فەقیرو دەوڵەمەند لە ناو ببات و هەموو خەڵکی فێری خوێندەواری بوون و ئیتر نەگەورە ماو

نەبەندەو نەخاوەن کارو نەکرێکارو هەموو برایانە دەستیان بەکشتوکاڵ و پیشەسازی و بازرگانی کرد ... ئایا لە دوای ئەوە هەموو بەدبەختییەکانی مرۆڤ لە ناو دەچێت و ئیتر کەس بە دەسڕەنجی ئەوانەی تر دەوڵەمەند نابێت؟

لەو رۆژەدا دیسانەوە هەندێ خەڵکی زیرەک و دەستەیەکی تری نەفام پەیادەبن ... هەندێکیان فێڵبازن و ئەوانەی تر سادەن و ئەوانەی کە هۆشیارو فێڵبازن کیسەی نەفام و گەمژەکان بە تاڵ دەکەنەوە، یان بە پیلانی ژیرانە ئەوان ناچاردەکەن کە کاریان بۆ بکەن و بەردەوام وابووەو لەمەو بەدواش هەر وادەبێت، چونکە مرۆڤ ئەگەر پێی بکرێت یەکێکی تر هەڵبخەڵەتێنێ مەحاڵە کە دەست لە فریودانی هەڵبگرێت و کەسێک کە دەتوانێت زیان بگەیەنێتە خەڵکی تر، ئەم کارە دەکات و لە نێوان نەوەکانی مرۆڤدا ئەو کەسانە توانای زیان گەیاندن و ئازاردان و فریودانیان نییە، کەمردبێتن. تەنانەت ئەم فیرعەونەی تۆش کەدەیەوێت جیاوازییەکان بنبڕ بکات، بڕوانە چیی لە خەڵکی کردووە؟

لەم راستییە کە فیرعەون و خوایەکەی لایەنگری لێ دەکەن تائەمڕۆ تەنها چەند جۆرە گیانەوەرێک سوودیان لێ بینیوە، وەک قەلەڕەش و دالاش و باڵندەو لاشە خۆرەکان و تیمساحەکانی نیل و خەڵکی جگە لە زەرەر هیچی تریان نەبینیوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا کە دەمزانی ئەگەر کاپتای لێ بوایە، رەخنەی دەگرت،

لە رۆژی دوای ئەوە، کاتێک کە فیرعەون لە بارەی خوایەکەی خۆی و راستییەکەی لەگەڵ مندا گفتوگۆی دەکرد منیش بیرۆکەکەیم دەسەلماندو ئەویش خۆشحاڵ دەبوو. لەرۆژی پانزەیەم لە دوای دەرچوون لە **تەبەس** کەشتیی فیرعەون گەیشتە سەرزەمینێک کەهی هیچ خوایەک نەبووە. ئەو زەوییە لە کەنارەکانی نیل بوو و تەخت بوو و کەمێک دوورتر چەند گردێکی لێ بوو، بەڵام داری پێوەنەبوو. چەند شوانێک لەوێ، لە کەناری رووبارەوە خەریکی لەوەڕاندنی مەڕەکانیان بوون. فیرعەون لەوێ لە کەشتی دابەزی و ئەو زەوییەی خستە ژێر

دەسەڵاتی (ئاتوون)ەوەو وتی: لێرەدا شارێک دروست دەکەم و ناوی دەنێم (شاری ئاسۆی ئاتوون)[٦].

لە دوای کەشتییەکەی فیرعەونەوە ئەو کەشتییانەش کە لە دواوە بوون گەیشتنە کەنارو سەر نشینەکانی دابەزین. فیرعەون بیناسازەکانی خۆی بانگ کردو وتی: دەبێ لێرەدا شارێک دروست بکەن و هەر یەکێک لەوانەی کە لەگەڵیدا بوون پارچە زەوییەکی دا پێیان بۆ دروست کردنی خانوو. لەو شارەدا بەپێی نەخشەکەی (ئەخناتوون) دەبوایە پێنج شەقام لە باکوورەوە بەرەو باشوورو پێنجی تریش لە رۆژهەڵاتەوە بۆ رۆژئاوا دروست بکرێت.

لە هەر جێگایەک لە زەوییەکە خانوویەک دروست دەکرا کە هاوشێوەی خانووەکەی بەرامبەری بوو و بەپێی فەرمانی فیرعەون، بەرزی هیچ خانوویەک نەدەبوو لە خانووەکانی تر زیاتر بوایەو لەهەر ماڵێک ژمارەی ژوورەکان و جێگای چێشت لێ نانیان دەبووایە وەک یەک بووایە.

فیرعەون دەیەویست کە لەو شارەدا هەموو یەکسان بن و کەس خۆی بەزیاتر نەزانێت و سوپاسی (ئاتوون) بکەن کە ئەم یەکسانییەی بۆ ئەوان هێناوەتە کایەوە، بەڵام کاتێک کە شارەکە دروست دەکرا، بیستم کە هیچ یەکێک لەوانەی خەریکی دروست کردنی خانوون، سوپاسی (ئاتوون) ناکەن و بە پێچەوانەوە نەفرەتیان لە ئاتوون و فیرعەون دەکرد، کە بۆچی فیرعەون ئەوانی لە (**تەبەس**)ەوە بۆ شوێنێک هێناوە کە نەئاوەدانیی لێیەو نەمەیخانە.

هیچ ژنێک لەو خانووەی کە بۆ ژیانی خۆی و مێردەکەی دروست دەکرا، رازی نەبوو، چونکە ژنەکان دەیانەویست لەبەردەم ماڵەکانیاندا ئاگر بکەنەوەو چێشت لێ بنێن، لە کاتێکدا کە لەماڵەکانی شارە تازەکە، ئاگردان لە ناو خانووەکەدا دروست کرابوو.

ئەوانەی لە (**تەبەس**) لە ناو ئەو خانووانە دەنووستن کە بنی ژوورەکەیان لە دای (دای وشەیەکی فارسییەو بەمانای قوڕی کوتراو و رەقە) دروست کردبوو،

کاتێک کە بینییان لە شاری نوێ بنی هۆدەکان بەخشت فەرش دەکرێت نارەزاییان دەربڕی و گوتیان خشت بەهۆی بەسەرا رۆیشتن دەبێتە تەپ و تۆزو ئەرکی گرانە. هەروەها لە گڵە سوور (رۆس)ەکەی ئەو وڵاتە رازی نەبوون و دەیانوت ئەم خاکە لە دوای ئەوەی کە وشک بووەوە، درز دەبات و دەشکێت.

دانیشتووانی خانووەکانی ئەو شارە دەیانویست لە بەردەم خانووەکانیاندا سەوزە بچێنن، بەڵام فیرعەون چاندنی سەوزایی لە ناو شار قەدەغە کردبوو و پارچە زەوییەکی لە دەرەوەی شار دابووە هەر یەکێک لەو ماڵانە، کە لەوێ سەوزە بچێنن، بەڵام دانیشتووانی شارەکە گلەییان دەکرد کە زەوییەکانیان لە رووبارەوە دوورە و هێنانی ئاو لە نیلەوە بۆ ئەوان زەحمەتە. ژنەکان لە ناوەڕاستی شەقامەکانی شار تەنافیان لە ئەم بەر بۆ ئەوبەر دەبەست و جلە شۆراوەکانیان لە سەر ئەو تەنافە هەڵدەخست بۆ ئەوەی وشک ببێتەوەو فیرعەون ئەم کارەشی قەدەغە کردبوو. هەروەها وتبووی کە خەڵکی نابێت مەڕو بزن لە خانووەکانی شاردا رابگرن، بەڵام ژنەکان گوێیان نەدەدایە ئەم فەرمانەو مەڕو بزنیان لە ماڵەکانیاندا رادەگرت.

لەگەڵ ئەوەشدا وردە وردە خوویان بە شارە نوێیەکەوە گرت و ئەگەرچی (**تەبەس**)یان فەرامۆش نەدەکرد، بەڵام من دەمزانی کە ئەگەر پێیان بوترێت بڕۆن بۆ (**تەبەس**)، هیچیان ئامادە نەبوون کە بگەڕێنەوە.

دوایی وەرزی پاییزو هەڵچوونی ئاوی نیل هاتەوەو ئێمە وامان زانی بە بۆنەی بەرز بوونەوەی ئاوی نیل فیرعەون دەگەڕێتەوە بۆ (**تەبەس**)، بەڵام ئەو لە کەشتییەکەی خۆیدا مایەوەو لەوێوە دەیڕوانییە کاروباری دروستکردنی خانووەکانی شاری (ئاسۆی ئاتوون). هەربەردێک کە دەخرایە سەربەردێکی تر دەبووە هۆی خۆشحاڵیی فیرعەون و دەمبینی کاتێک کە خانوویەک لە تەواو بووندابوو پێدەکەنی.

فیرعەون بە شێک لەو زێڕو پارەیەی کە لە پەرستگای ئاموون دەستی

کەوتبوو لە دروستکردنی خانووەکاندا خەرجی کردو هەموو زەوییەکانی (ئاموون)ی بەسەر ئەو هەژارانەی کە حەزیان لە جووتیاری بوو، دابەش کرد.

(ئەخناتوون) بۆ ئەوەی بازرگانەکانی (**تەبەس**) تەنگاو بکات، کەل و پەلی هەموو ئەو کەشتییانەی کڕییەوە کە بەرەو بەشی سەرووی رووباری نیل و شاری (**تەبەس**) دەڕۆیشتن و بە شێوەیەک بۆ دروستکردنی شاری نوێ پەلەی دەکرد کە نرخی دارو بەرد بەرز بووەوە و ئەگەر پیاوێک بیتوانیبایە لە یەکەمین تاڤگەی رووباری نیل، کە دەکەوێتە تەنیشت دارستانە گەورەکانەوە، تەنها یەک جار داری بۆ شاری (ئاسۆی ئاتوون) بهێنایە، دەوڵەمەند دەبوو.

کرێکارێکی زۆر هاتبوونە شاری (ئاسۆی ئاتوون)و لە کەناری نیل لەو خانووانەی کە بە قامیش دروست دەکران نیشتەجێ ببوون و لە بەیانییەوە تائێوارە خشتیان دەبڕی و لە کوورەدا گەرمیان دەکردو رێگاوبانەکانیان تەخت دەکردو جۆگایان بۆ ئاودێری دروست دەکرد. لە دوای تەواو بوونی بەرز بوونەوەی ئاوی نیل هەزارەها داری گەورەو داری میوەیان لە دەوروبەرەوە هێناو لەو شارەدا چاندیان. هەندێ لەو دارانە ساڵی دوایی میوەیان گرت و خودی فیرعەون لەو دارانە میوەی چنییەوە. لەو کاتەی کە بیناسازو وەستاو کرێکارەکان خەریکی کارکردن بوون و کەشتییەکان بەردو داریان دەهێنا، منیش ئیشم زۆر بوو چونکە هێشتا کاری وشک کردنەوەی زەلکاوەکانی شارە نوێیەکە تەواو نەببوو و کرێکارەکان بەهۆی بوونی ئاوی وەستاو و زەلکاوەکان تووشی نەخۆشی دەبوون. یەکێک لەکارە بەسوودەکان کەئەنجام درا، دروست کردنی دارەڕا[٧] (اسکلە)ی کەناری رووبار بوو و کاتێک کە دارەڕاکە تەواو بوو، بار بەرەکانی رووبار لە مەترسیی تیمساحەکان پارێزران.

بەر لەوەی جێگای بارداگرتنی کەناری رووبار تەواو بێت، کۆڵبەرەکان ناچار بوون بچنە ناو ئاوەکەوە بۆ ئەوەی بتوانن باری کەشتییەکان بگەیەننە وشکانی و لەناکاودا هاواری یەکێک لەباربەرەکان بەرز دەبووەوەو ئەوانی تر دەیانزانی

کەتیمساحێک پەلاماری ئەو بەدبەختەی داوە. بینینی دیمەنی باربەرێک کە نیوەی لەشی لەناو دەمی تیمساحێکدایە، زۆر ترسناکەو بەر لەوەی بتوانن بەدەنگییەوە بچن، تیمساحەکە رایدەکێشێتە ژێر ئاوەکەوە. بۆ ئەوەی لەکونێکدا بیشارێتەوە، تاکو لەدوای ئەوەی لاشەی باربەرەکە بۆ گەن بوو ئینجا بیخوات . بۆیە ناچار بوون کۆمەڵێ راوچی تیمساح لە شوێنی رژاندنی ئاوی رووباری نیل بۆ ناو دەریاوە، بهێنن و زێڕیان بدەنێ بۆ ئەوەی مەترسیی تیمساحەکان لەناوببەن و ئەوان لەماوەیەکی کەمدا تیمساحەکانیان کوشت، ئەگەرچی تاکاتێک کە دارەڕای بارداگرتنەکە تەواو نەببوو، مەترسیی تیمساحەکان هەرمایەوە.

بیستم کە ئەو تیمساحانەی لەشاری (ئاسۆی ئاتوون) بوون هەمان ئەو تیمساحانەن کەلە(**تەبەس**)ەوە بەدووی کەشتییەکەی فیرعەونەوە هاتبوون. چونکە پێش بینییان دەکرد کەدیسانەوە خۆراکێکی بەتامیان بەنسیب بێت.

من ناتوانم لەوە تێ بگەم کە تیمساح چۆن دەتوانێت لەنێوان بەرێکەوتنی کەشتی فرعەون لە **تەبەس**، تا گەیشتنی بۆ شاری (ئاسۆی ئاتوون) و دەست کەوتنی نێچیر، هێڵی بەپەیوەندی دروست بکات، بەڵام لەزۆر کەسم بیستووە کە تیمساح گیانەوەرێکی زیرەک و ژیرە. بۆیە لەدوای ئەوەی راوچییەکان هاتن و دەستیان بەکوشتنی تیمساحەکان کرد ئەو گیانەوەرە ترسناکانە وایان بەباش زانی کەلەو شارە بڕۆن و ئەگەر عاقڵ نەبوونایە ئەو جێگایەیان بەجێ نەدەهێشت و کۆچ کردنیان لەوێ بەڵگەی ژیریی ئەو گیانەوەرەیە، چونکە تێگەیشتن کە ئەگەر بمێننەوە هەموویان دەکوژرێن. بەڵام لەدوای چۆڵ کردنی کەنارەی شاری (ئاسۆی ئاتوون) رێگای (**تەبەس**) یان گرتەبەر، چونکە لەوانەیە وایان زانیبێ کەهێشتا ناوەندی فەرمانڕەوایی هۆرم هەب لە (**تەبەس**)ەو لەوانەیە دیسانەوە لاشەی کوژراوەکان فڕێ بدەنە ناو ئاوەکەوە و بەئاوساوی بەسەر ئاوەکە بکەون.

پاش ئەوەی ئاوی نیل لەدوای بەرز بوونەوە، کشایە دواوە، هورم هەب کە

لەلایەن فیرعەونەوە راسپێردرابوو سوپا هەڵوەشێنێتەوە و سەربازە رەش پێست و شەردەنییەکان ئیزن بدات (بەڵام دەمزانی کە فەرمانەکەی بەتەواوەتی جێبەجێ ناکات)، بۆ شاری (ئاسۆی ئاتوون) هات.

(هورم هەب) لەبەر ئەوە لەشکرەکەی هەڵنەدەوەشاندەوە، چونکە دەیزانی کە سووریا شۆڕش دەکات و میسر بۆ کوژاندنەوەی ئاگری راپەڕینی سووریا پێویستی بەسوپا هەیە، بەڵام فیرعەون باوەڕی بە راپەڕینی سووریا نەبوو و دەیگوت سووریا هەڵناگەڕێتەوە و باشتر وایە کەسەربازە رەش پێستەکان و شەردەنییەکان، کە لە میسر نەفرەتیان لێ دەکردن، ئیزن بدرێن و بۆ وڵاتی خۆیان بڕۆن و خەڵکی چیتر ئەوان نەبینێت .لەو رۆژەوە کە هورم هەب هاتە ناو شاری ئاسۆوە هەر کاتێک کە پێویستی راگرتنی سوپای لەلای فیرعەون باس دەکرد گفتوگۆیەک بەم شێوەیە لەنێوانیاندا دەست پێ دەکرا: هورم هەب دەیوت: بارودۆخی سووریا زۆر شڵەژاوەو میسرییەکان لەوێ زۆر لاوازن و ئەگەر راپەڕین دەست پێ بکات میسرییەکانی سووریا لەرۆژی یەکەمدا لەناو دەچن و تۆ دەبێ لەشکرێکت هەبێ کەبتوانێ پێش لەهەڵگیرسانی شۆڕشی سووریا بگرێت.

ئەخناتوون وەڵامی دەدایەوە، ئایا تۆ وێنەکانی کۆشکەکەی منت لەم شارەدا بینیوە؟ ئایا ئەوەش دەزانی کە وێنەکێشەکان، هەندێ شێوەی وەک وێنەکانی (کریت) یان لەسەر دیوارەکانی من کێشاوە. ئەگەر تۆ بیبینی تێدەگەی کە بەجۆرێک نەخشێنراوە کەوا دەزانی ماسییەکان لەناو ئاوەکەدا خەریکی هاتوچۆن و مراوییەکان لەهەوادا دەفڕن. بەڵام سەبارەت بە سووریا، من لەو باوەڕەدانیم کە لەوێ شۆڕش بەرپا بێت، چونکە (خاچی ژیان)م بۆ پاشاکانی سووریا ناردووەو پاشای وڵاتی (ئامورۆ) لە سووریا ئەوەندە لەگەڵ مندا دۆستە، کە پەرستگایەکی بۆ ئاتوون دروست کردووە، ئایا تۆ تاقە گەورەکەی بەردەم کۆشکەکەی منت بینیوە کە بۆ ئاتوونم دروست کردووە[٨].

من رات دەسپێرم کە بڕۆی و ئەم تاقە ببینی، چونکە شتێکی دیدەنییەو

بیناسازو وەستاکان زۆر بەجوانی دروستیان کردووەو من نەمویست بۆ دروستکردنی تاقەکەی ئاتوون بەندەکان لەکانگە بەرد دەر بکەن و ئازار بکێشن و فەرمانمدا بەخشت دروستی بکەن.

(هورم هەب) دەیوت: من هەر کاتێک کە دێمە کۆشکەکەتەوە تاقی ئاتوون دەبینم، بەڵام ئاگات لەپاشای ئامورۆ بێت. (ئەخناتوون) وەڵامی دەدایەوەو دەیگوت: من حەز دەکەم ئەو لەوحانە ببینی کەئەو بۆ منی ناردووە، بۆ ئەوەی بزانی کەئەم پاشایە چۆن بووەتە موریدی ئاتوون و لەبارەیەوە پرسیار لەمن دەکات بۆ ئەوەی بیروباوەڕی بەئاتوون بەهێزتر بێت.

هورم هەب دەیگوت: من بایەخ بەلەوحەکان نادەم چونکە ئەگەر رۆژێک پاشایەک بیەوێت هەڵگەڕێتەوە هەموو جۆرە لەوحەو پەیمانێک دەخاتە ژێر پێیەوە و هیچ شتێک جگە لەبەکارهێنانی هێز ناتوانێت پاشاکان ناچار بکات کە ملکەچی تۆ بن. ئیستا کەدەتەوێت سوپاکە هەڵوەشێنمەوە هەرنەبێ بهێڵە لە سنوورەکان کۆمەڵێ سەرباز رابگرم بۆ ئەوەی دەستدرێژی نەکرێتە سەر خاکی میسر. ئێستا ئەو هۆزانەی کە لە باشووری میسر دەژین بۆ ئەوەی مەڕومالاتی خۆیان لە لەوەڕگاکانی میسر بلەوەڕێنن سنوور دەبەزێنن و دێنە ناوخاکی وڵاتەکەی تۆوەو ئاگر بەردەدەنە خانووی رەش پێستەکان. لەکاتێکدا کەئەم رەشانە دۆست و هاوپەیمانی تۆن و لەبەر ئەوەی خانووەکانیان لەقامیش دروست کراوە زوو ئاگری تێ بەر دەبێت.

(ئەخناتوون) وەڵامی دەدایەوە کە هۆی دەستدرێژی کردنی هۆزەکانی باشوور دەگەڕێتەوە بۆ هەژاریی ئەوان و ئەگەر بیانتوانیایە لە وڵاتەکەی خۆیان مەڕ و مالاتەکەیان بلەوەڕێنن، نەدەهاتنە ناو میسرەوە، بەڵام لەبەر نەبوونی لەوەڕگە، ناچارن مەڕەکانیان بهێننە لەوەڕگاکانی میسر و ئەگەر رەش پێستەکانی باشوور لەگەڵیاندا بسازن و رێگابدەن کەئەوان مەڕەکانیان بهێننە ناو لەوەڕگەکانیان، هەرگیز خانووەکانیان ناسووتێنرێ.

هورم هەب گوتی: تۆ بەمن دەڵێی سوپا پەرت و بڵاو بکەم و سەربازەکان ئیزن بدەم بڕۆنەوە بۆ شارەکانی خۆیان، بەڵام ئایا دەزانی کەبەر لەئیزن دانی سەربازەکان دەبێ پاسەوانییەکی بەهێز لەمیسردا دروست بکرێت، چونکە ئەو سەربازانەی کە بەرەڵڵا دەکرێن تادەگەنەوە وڵاتەکەی خۆیان ، هەزارەها ماڵ تاڵان دەکەن و دەستدرێژی دەکەنە سەر هەزارەها ژن.

فیرعەون وەڵامی دایەوە کەئەمە تاوانی تۆیە کە لەبارەی ئاتوونەوە قسەت بۆ سەر بازەکانی سوپای من نەکردووە، چونکە ئەگەر ئەوان ئاتوونیان بناسیایەو بیانزانیایە کە ئەو خوای ئاشتی و خۆشەویستییە، بیریان لە تاڵان و دەستدرێژی کردنە سەر ئافرەتان نەدەکردەوە. ئەمڕۆ لەم شارەدا لەبەر ئەوەی خەڵکی ئاتوون دەناسن (مەریتاتوون)ی کچم بەتەنهایی پیاسە دەکات و جگە لە ئاسکێک، هیچ پاسەوان و هاوڕێیەکی نییە و هەرگیز رووی نەداوە کەس دەست درێژی بکاتە سەری. من لەو باوەڕەدام کە جگە لەوەی سەربازەکان ئیزن بدرێن، دەبێ گالیسکە جەنگییەکانیش لەناو ببرێن، چونکە بوونی گالیسکەی جەنگی بەپاشاکانی تر نیشان دەدات کەئێمە بەتەمای شەڕین، بەڵام ئەکەر گالیسکە نەبێت وا تێدەگەن کە ئێمە بەتەمای شەڕکردن نین.

هورم هەب بەگاڵتە پێکردنەوە گوتی: ئایا باشتر نییە گالیسکە جەنگییەکانمان بفرۆشین، چونکە من لەو باوەڕەدام کە پاشای ئامورۆ لە سووریاوە، یان(هاتی)یەکان ئامادەن گالیسکەکانی تۆ بکڕنەوە بۆ ئەوەی رۆژێک لە دژی تۆ بەکاری بهێنن.

ئەم گفتوگۆیەی فیرعەون و هورم هەب چەند رۆژێک درێژەی کێشاو لە کۆتاییدا هورم هەب کە خۆڕاگر بوو توانی فیرعەون بە دوو شت قایل بکات: یەکێکیان ئەوەبوو کە لە سەر سنوورەکانی میسر سەر بازگە رابگرێت و دووەمیان ئەوە بوو کە لەناو میسر ئێشکچی (پاسەوان) دابمەزرێنێت، بۆ ئەوەی پارێزگاری ئاسایشی ناوخۆی وڵات بکەن. فیرعەون گوتی: من بەمەرجێ رێگا

دەدەم ئێشکچی دابنێیت، کە لە داهاتوودا نەتوانی وەکو سوپا کەڵکی لێ وەربگری. لەبەر ئەوەی ئەو پاسەوانانە نەبن بەهێزی سەربازی ، فیرعەون بڕیاری دا چەکەکەیان تەنها نەیزە(ئەویش بەبێ سەر نێزەی کانزایی) بێت.

هورم هەب بەم فەرمانە رازی بوو بەڵام لەو کاتەی کە خەریکی دروست کردنی ئێشکچیی ناوخۆ بوو، کە لەدوای هەڵوەشاندنەوەی سوپا سەربازەکانیش ئیزن بدات، دوو پەیک(نامەبەر) یەک لەدوای یەک لە سووریاوە هاتن و رایانگەیاند کە پاشای ئامورۆ لەدوای بیستنی جەنگی نێوان خوای کۆن وخوای نوێ و رۆیشتنی فیرعەون لە(**تەبەس**)و نیشتەجێ بوونی لەشاری نوێ، شۆڕشی بەرپاکردووەو بەتەمای گرتنی دووشاری نزیکی سووریایە کەیەکێک لەو دووشارە (مەژیدۆ)یەو ئێستا سەربازگەی میسری لەشاری (مەژیدۆ) گەمارۆ دراوە و داوای یارمەتی لەفیرعەون دەکەن.

فیرعەون لەدوای پێگەیشتنی ئەم هەواڵە بەهۆرم هەبی گوت: من باوەڕ ناکەم پاشای ئامورۆ لە سووریا بەبێ هۆ شۆڕشی بەرپاکردبێت و واهەست دەکەم فەرمانبەرانی میسری لە سووریا بێ رێزییان لەگەڵدا کردبێت و ئەویش تووڕە بووبێت و تا ئەو رۆژەی کە بۆم دەرنەکەوێت ئەم پیاوە بەهۆی هاندانی میسرییەکانەوە نەبووە، هیچ کارێک بۆ تەمێ کردنی ناکەم. بەڵام ئەم رووداوە منی بەئاگا هێنایەوە کە وەکو پێویست سەرنجم نەداوەتە سووریاو هاتەوە یادم کە تۆ (هورم هەب) کاتێک کەلە (ئورشەلیم) بووی لەوێ پەرستگایەکت بۆ ئاتوون دروست نەکرد و ئێستا کاتی ئەوە هاتووە کە خۆم لە ئورشەلیم شارێک بۆ ئاتوون دروست بکەم، بۆ ئەوەی ببێت بە پایتەختی سووریا و کە(مەژیدۆش) ئارام بووە وە لەوێش شارێک بۆ ئاتوون دروست دەکەم، چونکە (مەژیدۆ) ناوەندێکی بازرگانیی گەورەیە و لەسەر رێگای کاروانەکانە و ئەگەر لەوێ شارێک بۆ ئاتوون دروست بکەین، زۆر ئاوەدان دەبێتەوە.

هورم هەب کاتێک کە ئەم وەڵامەی لە فیرعەون بیست لەتووڕەییدا دەسکی

قامچییەکەی خۆی شکاندو کەرتەکانی فڕێ دایە پێش قاچی فیرعەون و ڕۆیشتە دەرەوە و بەمنی گوت ئەم پیاوە شێتە و لەجیاتی ئەوەی سوپا بنێرێت و پاشای ئامورۆ سەرکوت بکات، دەڵێت بەتەمام لە ئۆرشەلیم شار دروست بکەم و بیکەمە پایتەختی سووریا.

لەو ڕۆژانەی کە هورم هەب لەشاری ئاسۆ بوو، سەبارەت بە سەفەرەکانی من پرسیاری زۆری دەکرد و دەیەویست بزانێت کە ئایا من توانیومە بە پێی راسپاردەکەی ئەو زانیاریی سەربازی لەو وڵاتانە بەدەست بهێنم یان نا؟ کاتێک کەدەستم بەقسەکردن کرد و زانیارییەکانم بۆ گێڕایەوە زۆر بە وردی گوێی لێم دەگرت و ڕۆژێکیان ئەو کێردەم نیشانی دا کە لەهاتییەوە هێنابووم و بە بینینی کێردەکە زۆر حەپەساو گوتی: سینۆهە کێردە مسییەکانی ئێمە لەچاو ئەم کێردە کە تۆ دەڵێی ئاسنییە، وەک کێردی دار وایە. (هورم هەب) هەندێ پرسیاری لەبارەی سەربازەکان و کەلوپەلی جەنگیی وڵاتان لە من دەکرد، کەمنداڵانە دەهاتە بەر چاو، بەڵام دوایی تێگەیشتم کە هۆرم هەب لەبەر ئەوەی خۆی سەربازە ئەو پرسیارانەی لێ دەکردم. بۆ نموونە دەیپرسی کاتێک کە سەربازەکانی بابل مەشق دەکەن یەکەم جار قاچی چەپیان پێش دەخەن یان قاچی ڕاست، یان دەیپرسی لەهاتی ئەو ئەسپانەی کە تێشووی گالیسکە جەنگییەکانن لەهاوشانی گالیسکەکاندا دەڕۆن یان لەدوایەوە، هەروەها دەیپرسی تایەی گالیسکەکانی بابل چەند نیوە تیرەی هەیەو ئایا قەراغی تایەکان بەکانزا داپۆشراوە یان تایەکان رووپۆشی کانزاییان پێوە نییە. یەکێکی تر لەو شتانەی زۆر بەلایەوە گرنگ بوو ئەوە بوو کە دەیەویست بزانێت کەوەزعی ڕێگاو بان و پردەکان، لەهاتی و (میتانی) و (بابل)و وڵاتانی تر چۆنە.

هەموو ڕۆژێک نووسەرێک دەهات و ئەو شتانەی کەمن لەبارەی بەندەرەکان و ڕێگاوبان و رووبار و ژمارەی سەربازانی وڵاتان دەمگوت، دەینووسی، بۆ ئەوەی هەر کاتێک هۆرم هەب پێویستی پێی بێت سەیریان بکات، بەڵام ئەو شتانەی

کە لەبارەی خوایەکانی وڵاتان و باڵاخانە و بت و شێوەکاری و ئاوەڕۆی زێرابەکان و ئاودەستە سەرنجراکێشەکانی (کریت) کە بەردەوام ئاوی تیادا ڕەوان بوو بەلای هۆرم هەبەوە گرنگ نەبوو و دەیوت سەرباز پێویستی بەم جۆرە زانیارییانە نییە.

ئەو ڕۆژەی هۆرم هەب لەتووڕەییدا دەسکی قامچییەکەی خۆی شکاند، دوای ڕۆیشتنی ویستی دەست لەکار بکێشێتەوە، بەڵام (ئەخناتوون) لەبەر ئەوەی خۆشی دەیویست منی ناردەلای (هۆرم هەب)و گوتی: پێی بڵێ بێت لەگەڵ مندا ئاشت بێتەوە، چونکە من حەزناکەم بەدڵڕەنجاوییەوە لە من جیابێتەوە. هەر چەندە فیرعەون و هۆرم هەب ئاشت بوونەوەو فیرعەون قامچییەکی تری دا پێی، بەڵام هۆرم هەب نەیتوانی فیرعەون ڕازی بکات کە بۆ سەرکوت کردنی پاشای ئامورۆ لەشکر بنێرێتە سووریا.

هۆرم هەب کە مانەوەی خۆی بەبێ سوود دەزانی بەرەو شاری (مەمفیس) کەوتەڕێ، بۆ ئەوەی لەوێ ئێشکچی بۆ پاراستنی ئاسایشی ناو شار دابین بکات، چونکە (مەمفیس) ناوەندی میسر بوو و کەوتبووە شوێنێک کە مەودای نێوان باکوور و باشووری میسر لەو شارەوە یەکسان بوو.

لەدوای ڕۆیشتنی هۆرم هەب فیرعەون پێی وتم: سینۆهە ئەگەر ئاتوون وای دانابێت کە سووریا لەژێر دەسەڵاتی میسر دەربچێت، هەر ئەوە باشترە کە ئیرادەی ئاتوون سەربگرێت چونکە داگیرکردنی سووریا لەلایەن میسرەوە جگە لە زیان هیچی تری بۆ ئێمە نەبووە.

وتم: (ئەخناتوون) ئەوەندەی من بەبیرم بێت و لە خەڵکم بیستبێ دەست بەسەراگرتنی سووریا لەلایەن میسرەوە سوودی بۆ میسر هەبووە، چونکە میسر سوودی لەسامانە فراوانەکەی سووریا وەرگرتووە.

فیرعەون وتی: دەوڵەمەندی و سامان یەکێکە لەو شتانەی کە دەبێتە هۆی تێکچوونی گەل، چونکە خەڵکی خۆپەرست و تەوەزەل و بێ بەزەیی دەکات.

میللەتی میسر گەلێکی زەحمەتکێش و بەقەناعەت و خۆگرو بەبەزەیی بووە، بەڵام لەو کاتەوە کە میسر سووریای داگیر کردووە و سامانی سووریا هاتە ناو میسرەوە، خەڵکی لە سریانییەکان فێری تەمەڵی و رابواردن و هەندێ داب و نەریتی ناشیرین بوون. بەڵام ئەگەر میسر لە دەست سووریا رزگار بێت، چیتر میسرییەکان گرفتاری ئاکاری ناپەسندی سریانییەکان نابن.

من ئەگەرچی دەمزانی کە فیرعەون شێت بووە، بەڵام چاوەڕوانی ئەوە نەبووم کە ئەم قسەیە لەدەمی پاشایەک ببیستم، چونکە پاشا بۆ پاراستنی دەسەڵاتی خۆی نابێ بەوە رازی بێت کە زەویی وڵاتەکەی لەدەست بدات و پێم وت: ئەی(ئەخناتوون) من ماوەیەک لە سووریا بووم و لەشاری ئەزمیر و مەژیدۆ ژیاوم و لە ئەزمیر فەرماندەی سەربازگەی میسری، کوڕێکی هەبوو کەناوی(رامسس)بوو و ئەم کوڕە کە ئەو کاتە دەساڵان بوو بەجوانترین منداڵی سووریا لەقەڵەم دەدرا و بەردەوام بەهەڵمات و کەلای بەردین یاریی دەکرد، بەڵام تووشی نەخۆشی بوو و هێنایانە لای من و منیش زانیم کە کرمی گەدەی هەیەو چارەسەرم کرد.

هەروەها لە(مەژیدۆ)ش ژنێکی میسری هەبوو کە هیچ پیاوێک نەیدەتوانی زیاتر لەیەک جار دەموچاوی ئەو ژنە ببینێ ، چونکە ئەگەر دووجار بیبینیایە سەرسام دەبوو و رۆژێکیان ئەو ئافرەتەیان هێنایە لای من و روانیم سکی ئاوساوەو پێم گوت: دەبێ بۆ چارەسەری نەخۆشییەکەت سکت هەڵبدڕم و رۆژێکیان چووم بۆ ماڵیان و سکیم هەڵدڕی و چاک بووەوە. فیرعەون پرسی بۆ ئەم قسانە بۆ من دەگێڕیتەوە؟

وتم:: لەبەر ئەوە ئەم شتانە بە تۆ دەڵێم چونکە ئەو کوڕە ئێستا بە زەبری شمشێر و نێزەی سەربازە سریانییەکان کەرت کەرت بووە و ئەو ژنە جوانە، کەوتۆتە دەست سەربازە سەرخۆشەکانی سووریاو ئەوان بەبێ ئەوەی گوێ بدەنە هاواریی و زەنای ئەو، دەستدرێژیی دەکەنە سەر. ئایا ئەم رووداوانە بەلای تۆوە

بێ بایەخە و ئامادەی رێگا بدەی کە نەوەکانی میسر لە سووریا بکوژرێن و دەست درێژی بکرێتە سەر ژنە میسرییەکان؟ فیرعەون سەیرێکی کردم وتی: سینۆهە ئەی چی بکەم؟

ئایا فەرمان بدەم کەلەبەر ئەوەی سووریا شۆڕشی کردووە و دەیان میسری کوژراوە، سەربازەکانم سەد جار، سەد سریانی بکوژن؟ ئایا ئەگەر ئەم کارە بکرێت بە رای تۆ کارێکی چاک و ژیرانەیە؟ مەگەر ئەو سریانییانەی لەبەر کوشتنی هەندێ لەمیسرییەکان، دەیانکوژین، گیانیان نییەو ئەوانیش وەک میسرییەکان خاوەنی ژن و منداڵ نین؟ ئەگەر من سزای خراپە بە خراپە بدەمەوە تەنها خراپە دروست دەبێت.

بەڵام ئەگەر سزای خراپە بەچاکەکردن بدەمەوە، ئەگەر چی گومان دەکرێت کە خراپەی لێ دروست ببێت، بەڵام دڵنیام کە ئەو خراپەیە لەوە کەمترە کە بیانەوێت بەخراپە وەڵامی خراپەکارییان بدەنەوە. ئەگەر تۆ پزیشکی منی و ناتەوێت وتەکانت من بیمار بکات، سەبارەت بە تۆڵەسەندنەوە لە سووریا، بە تاوانی کوشتنی میسرییەکان، مەدوێ، چونکە ئەم وتەیەی تۆ ، من زۆر نارەحەت دەکات. لەسەر دەمی خوایەتیی ئاموون خوێنیان بەخوێن دەشۆرییەوە و لەسەر کوژرانی یەک میسری، سەد کەسیان لەخەڵکی وڵاتەکانی تر دەکوشت. بۆیە کینە زیاتر دەبوو، چونکە ئەو سەد کەسە، ژن و منداڵ و خزمی تریان هەبوو ئەوانیش هەوڵی تۆڵەسەندنەوەیان دەدا، بەڵام ئاتوون دەڵێت نابێت بەخوێن رشتن تۆڵە بسەندرێتەوە، چونکە ئەگەر لە بری کوشتنی یەکێک ، یەکێکی تر بکوژرێتەوە، هەرگیز رق و کینەو لاساری لەناو ناچێت، بۆیە پێت دەڵێم کە چیتر لەم بارەیەوە لەگەڵ من گفتوگۆ مەکەو بهێڵە من لەگەڵ حەقیقەتەکەی خۆمدا بژیم و لەجیاتی کینە، لەلایەن ئاتوونەوە خۆشەویستی لەدڵی خەڵکیدا دروست بکەم .

ئەو شارە تازەی فیرعەون دروستی کرد

من هیچکە قسەم نەکرد، بەڵام نەمدەتوانی دەنگی پیاکێشانی سەرقۆچ بە دەروازەی شاری (مەژیدۆ) لەبیر خۆم ببەمەوە و دەمزانی کەلەو شارەدا هەر ژنێکی میسری بکەوێتە دەست سەربازە سریانییەکان، بەبێ ڕەزامەندی ی خۆی دەست درێژی دەکرێتە سەری، بەڵام سەرەڕای ئەمانە، خۆشحاڵ بووم لەوەی، کە شێتێکی ئەوها ڕەوشت جوانم دەبینی.

من هێشتا باسی دەربارییەکان (بنەماڵەی پاشایەتی)ی ئەخناتوونم نەکردووە، کە لە (**تەبەس**)ەوە هاتن. ئەوان نەیانتوانی لەگەڵ فیرعەوندا بێن بۆ شاری ئاسۆ چونکە (ئەخناتوون) ئەوەندە بەپەلە لە(**تەبەس**)ەوە بەڕێ کەوت کە دەربارییەکان بەفریا نەکەوتن لەگەڵیدا بەڕێ بکەون و ئەوان دوایی هاتن. ژیانی دەربارییەکان ، جگە لەوەی کە بەردەوام لەفیرعەونەوە نزیک بن و لەکاتی پێکەنینی، ئەوانیش پێبکەنن و لەکاتی پەژارەشدا خۆیان خەمبار نیشان بدەن، هیچ ئامانجێکی تری نەبوو. باوکەکانیشیان لە سەردەمی فیرعەونەکانی پێشوو ئەم کارەیان دەکرد و بوونیان کاریگەرێتییەکی تری نەبوو و نەوەکان پیشەو ناوی باوکیان بۆ دەبووە میرات.

لەگەڵ ئەوەشدا کە زۆربەی دەربارییەکان هیچ کارێکیان نەدەکرد بەڵام پیشەی ڕەسمیان هەبوو و پلەو پایەکەی خۆیان لەگەڵ یەکتریدا بەراورد دەکرد و هەر یەکێکیان هەوڵی دەدا وای نیشان بدات کە پیشەی ئەو گەورەتر و بەڕێزترە لە کاری ئەوانی تر. هەندێ جاریش کە پیشەی یەکێک لە دەربارییەکان (خزمەکان)ی فیرعەون لە پلەی ئەوانی تر بەرزتر دەنرخێنرا، ئەوەی تر وای

دەردەخست کە ئەگەرچی بە ڕواڵەت پایەی ئەو نزمترە، بەڵام لەمانادا پیشەکەی ئەو گرنگترو بەرزترە و هاوڕێکانی ئەو کەسەش وایان نیشان دەدا کەقسەکەی ڕاستە. پیشەی دەربارییەکانی فیرعەون بریتی بوو لە پێڵاو دانەری دەربار و چەتردار و نانەوای دەربار و بەرگدروو (خەیات)ی دەربار و شەرابچی و... ئەوان لەهەمەوو تەمەنیاندا تەنانەت یەک جاریش کەوش و چەتری فیرعەونیان هەڵنەدەگرت و یەک جاریش نانیان بۆ نەدەکردو یەکجاریش جامێکی شەرابیان نەدەدایە دەستی، چونکە هەمەوو لەپیاوانی دەرباری بوون و پێیان نەنگ بوو ئەم کارانە بکەن و ئەم ئەرکانەیان بە بەندەکان یان خزمەتکارەکان دەسپاردو لە دەرباری (ئەخناتوون) تەنانەت خەتەنەکەری پاشایەتیشی لێ بوو و منیش، بەسەر قلێشێنی پاشایەتی لەقەڵەم دەدرام. بەڵام سەرقلێشێن ناوێکی ڕواڵەتی پزیشکی تایبەتی فیرعەون بوو و من لەو باوەڕەدام کە لە نێوان دەربارییەکاندا تەنیا من کارم دەکرد.

لەبەر ئەوەی بەردەوام ئاگام لەباری تەندروستیی فیرعەون بوو و ئەو ڕۆژەی کە دەربارییەکان بەسواری کەشتی لە(**تەبەس**)ەوە هاتن، هەر ئەوەندە کە گەیشتنە شاری ئاسۆ، دەستیان بە خوێندنی سروودی(ئاتوون)ی خوای نوێ کرد بۆ ئەوەی وای نیشان بدەن کە باوەڕیان بەخوایەکەی فیرعەون هەیە. پاشان لەو خێمانەی کە لە کەناری ڕووبار هەڵیان دا نیشتەجێ بوون، هەتا خانووەکانی شار دروست ببێ و لەوێ دەیانخواردو دەیاننۆشییەوە و چێژیان لەژیان وەردەگرت، چونکە وەرزی زستانی میسر بەتەواوەتی کۆتایی پێ هاتبوو و وەرزی بەهار دەستی پێ کردبوو و باڵندەکان دەیانخوێند.

دەربارییەکان ئەوەندە خزمەتکارو بەندەیان هەبوو کە تەنیا جێگای حەوانەوەی ئەوان، بە شارێک لە قەڵەم دەدرا، چونکە ئەوان نەیاندەتوانی بەبێ بەندە و خزمەتکار ژیان بەسەر ببەن و هەندێ لەوان تەنانەت توانای شوشتنی دەستەکانیشیان نەبوو و دەبوایە بەندەکان دەستیان بۆ بشوشتنایە، بەڵام

شتێکیان هەرگیز لەبیر نەدەچوو و کەمتەرخەمییان لێی نەدەکرد و ئەویش ئەوەبوو کە فیرعەون لە هەر شوێنێک بوایە ئەوانیش لەوێ بوونایە، بۆ ئەوەی (ئەخناتوون) بیانبینێت و ناو و شێوەیانی فەرامۆش نەکردایە.

ئەوان کاتێک کەبینییان فیرعەون حەزدەکات شارەکە زوو تەواو بێت بەنناییشیان دەکردو خۆم بینینم کە هەندێ لە ژنە جوانەکانی دەربار بەرووتی لەسەر زەوی دادەنیشتن و خشتیان دەبڕی و هەندێ لە پیاوەکانیشیان لە کاتێکدا کە بەندەکان چەتریان لەبان سەریانەوە راگرتبوو، کە هەتاو لێیان نەدات، خشتەکانیان یەک لەدوای یەکتری لەسەر دیوارەکە دادەنا و وەستاکان هەمیشە لەم بەننا نەزان و ڕاییانە بەداخ بوون چونکە ئەوان بەنناییان نەدەزانی و خشتەکانیان بە جۆرێک لەسەر یەکتری دادەنا کە وەستا راستەقینەکان ناچار دەبوون ئەو دیوارانە برووخێنن و سەر لەنوێ دروستی بکەنەوە.

دەربارییەکان بە کارەکەی خۆیانەوە دەنازین و هەموو رۆژێک دەستە تلۆق کردووەکەی خۆیان نیشانی فیرعەون دەدا بۆ ئەوەی بزانێت کە چەند بۆ دروست کردنی شاری خوایەکەی ئەو زەحمەت دەکێشن . لەدوای چەند رۆژیش لە کاری بەننایی ماندوو دەبوون و بۆ ئەوەی کارەکەیان جۆراو جۆر بێت، دەستیان بەناشتنی نەمام و باخەوانی دەکرد و ئینجا نۆبەی باخەوانەکان بوو کە لەتاو تووڕەبوونیان پەنابەنە بەر خوایەکانی میسر، چونکە هەر چییەک باخەوانەکان دەیانچاند، ئەوان وشکیان دەکردەوە ونەمامە بچووکەکانیان لەناو دەبرد و جۆگەلەکانی ئاویان تێک دەدا.

باخەوانەکان و ئەوانەی نەمامیان دەچاند نەیاندەتوانی بەئاشکرا بەرامبەر بە پیاوەکان وخانمە دەربارییەکانی فیرعەون نارەزایی دەربڕن و بڵێن کەدەست لەکاری ئێمە وەرمەدەن و، ئەوانیش بەخەیاڵی ئەوەی یارمەتیی باخەوانەکان دەدەن هەموو رۆژێک ئازاریان دەدان و کارەکانی ئەوانیان زیاد دەکردن. بەڵام ئەو ژن و پیاوانە هەر زوو لە نەمام ناشتن و گوڵ چاندنیش بێزار بوون و شەوان

مێشوولە ئازاریانی دەدا و بەیانیان دەهاتنە لای من بۆ چارەسەری پێستی لەشیان. کە مێشوولەی پێوەدابوو و داوای مەڵحەمیان لێ دەکردم.

هەندێک لەوانیش بەدزییەوە دەگەڕانەوە بۆ (**تەبەس**) بۆ ئەوەی کاتەکانیان لەخۆشگوزەرانیدا بەسەر ببەن و ئەوانەش کە نەیاندەتوانی بە نهێنی بگەڕێنەوە، چونکە ئەوەندە خۆیان نیشانی فیرعەون دابوو کە دیار نەبوونیان گومانی دروست دەکرد، لەگەڵ گەرماو مێشوولەی ئەوێ راهاتن و کاتەکانی خۆیان بەخواردنەوە و یاریی(زار هەڵدان) دەبردە سەر.

بیناسازیی شاری ئاسۆ بەرەو پێش دەچوو و خانووەکان بەرزتر دەبوونەوەو دارەکان گەورە دەبوون و زەوییەکانی دەرەوەی شار پڕ ببوو لە شینایی بەسوود. من نازانم بیناکانی شاری ئاسۆ چەندی تێچوو، بەڵام دەمزانی کەهەموو ئەو زەوی و پارانەی کە فیرعەون لەپەرستگای خوایەکەی پێشوو دەستی کەوتبوو لەدروست کردنی ئەو شارە دا خەرج کراو کەمیشی هێنا. دەبێ ئەوە بڵێم کە زێڕو پارەکانی ئاموون هەمووی نەکەوتە دەستی فیرعەونەوە، چونکە کاهینەکانی ئاموون لەبەر ئەوەی پێشبینییان دەکرد کە لەوانەیە فیرعەون خوایەکەیان لەناو ببات، هەندێک لەو زێڕە عەمبارکراوەیان ، بەر لە دەست پێکردنی شەڕ، بۆ شوێنی تر گواستبۆوە.

بنەماڵەی پاشایەتی میسر بەهۆی رۆیشتنی فیرعەون، دابەش ببوو و شاژنی پێشوو واتە دایکی (ئەخناتوون) کە ناوی(تی‌ئی) بوو رازی نەبوو کە لە **تەبەس** بڕوات و کۆشکی رازاوەی پاشایەتی بەجێ بهێڵێت. (ئامی)یش کە کاهینی پەرستگای گەورەی ئاتوون بوو و پێشتر لەم سەر گوزەشتەیەدا باسیم کرد، هەر لە **تەبەس** مایەوە لەدوای رۆیشتنی فیرعەون باری گوزەرانی خەڵکی **تەبەس** هیچ گۆڕانێکی بەخۆیەوە نەدی و تەنها فیرعەون لەوێ نەمابوو و خەڵکیش رۆیشتنی فیرعەونیان پێ ناخۆش نەبوو، بەڵکو بەفیرعەونێکی درۆزنیان دەزانی و وایان بیردەکردەوە کە ئیتر لە شەڕو ئاژاوەی ئەو ئاسوودە

بوونه.

شاژن (نەفرتیتی) کە هاتبووە شاری ئاسۆ، بۆ منداڵ بوون گەڕایەوە شاری **تەبەس**، چونکە نەیدەتوانی چاوپۆشی لە هاوکاریی مامانە رەش پێستەکان بکات و بۆ جاری سێیەم کچێکی تری بوو ناویان نا (ئانخزئاتوون)و سەری ئەو کچەش وەک سەری دوو کچەکەی تر درێژ بوو، چونکە مامانە رەش پێستەکان بۆ ئەوەی (نەفرتی‌تی) لەکاتی منداڵبووندا بەئاسانی بزێت سەری کچەکانیان لەناو سکی شاژندا دەگوشی و درێژیان دەکردەوە.

خەڵکیش کە لەو دەستکاری کردنەی مامانەکان بێ ئاگابوون، درێژ بوونی سەری کچەکانی فیرعەونیان بەیەکێک لە موعجیزە(پەرجوو)ەکان دەزانی و وایان بیر دەکردەوە کە لە جۆری سەری رەچەڵەکێکی گەورەی خوایەکانە، کە بەشازادە خانمە جوانەکانی میسر بەخشراوە. نەفامیی خەڵک گەیشتبووە رادەیەک کە هەوڵیان دەدا سەری خۆیان وەک سەری شازادە خانمەکانی میسر لێ بکەن و لەبەرئەوەی لە دوای منداڵ بوون ئیتر نەدەکرا سەریان درێژ بکەنەوە و بەو شێوەیە ناکرێ سەری ژنێکی باڵغ درێژ بکەنەوە، پرچی دەستکردی تایبەتییان لەسەر دەکرد بۆ ئەوەی سەریانی درێژ نیشان بدایە.

بەڵام شازادە خانمەکان بۆ ئەوەی بیسەلمێنن کەدرێژ بوونی سەری ئەوان سروشتییە نەک دەستکرد، هەندێ جار بەبێ پرچی دەستکردو بە سەری تاشراوەوە لەمیوانداریییەکان ئامادە دەبوون و شاعیرەکان هۆنراوەیان لە وەسفی سەریان دەهۆنییەوەو پەیکەرتاشەکان بۆ دروست کردنی شێوەی بتەکانی خۆیان چاویان لەنموونەی سەری ئەوان دەکرد.

لەپاش ئەوەی کچی سێیەمی (نەفرتی‌تی) هاتە دنیاوە، شاژنی میسر لە(**تەبەس**)ەوە بۆشاری ئاسۆ گەڕایەوەو بەیەکجاری لەوێ مایەوە، بەڵام حەرەمسەرای فیرعەونی هەر لە **تەبەس** بەجێ هێشت، چونکە حەزی نەکرد مێردەکەی لەوە زیاتر سەر قاڵی پێداویستییەکانی حەرەم ببێت و ئەو وزە کەمەی

خۆی بۆ جێبەجێ کردنی کاروباری ئەوێ بەفیڕۆ بدات. خودی فیرعەونیش ژنەکانی تری زۆر خۆش نەدەویست و تەنها هەندێ جار بۆ ئەنجامدانی ئەرکی هاوسەرێتی دەچووە لایان و من دەمزانی (نەفرتیتی) ی لەهەموویان زیاتر خۆش دەویست. چونکە لەهەموو ژنەکانی حەرەم جوانتر بوو و لەدوای بوونی سێ کچ، هێشتا هەر بەشاجوانێکی بەرجەستە لەقەڵەم دەدرا. لەگەڵ ئەوەشدا (نەفرتیتی) بۆ ئەو خۆشەویستییەی فیرعەون خۆی، بەقەرزاری جادووگەرە رەش پێستەکان دەزانی، نەک جوانییە سروشتییەکەی خۆی و جادووگەرەکان پێیان گوتبوو کە ئەگەر ئەڤینی مێردەکەی بپارێزێت، لە داهاتوودا کوڕی دەبێت.

شاری (ئاسۆی ئاتوون) بەیەک ساڵ دروست کراو ئەگەر کەسێک مێژووی دروستکردنی خانووەکانی شاری نەزانیبایەو بهاتایەتە ناو ئەو شارە و بیبینیایە،وای دەزانی کەهەر نەبێ دەساڵە دروست کراوە، چونکە دارخورما و داری سێبەردار و درەختە میوەدارەکانیان لەرەگەوە هەڵکەندبوو و هێنابوویانە ئەو شارەوەو چاندبوویان. هەندێ لەدارەکان وشک بوونەوە، بەڵام لەبەر ئەوەی پێشبینیی وشکەوە بوونیان کردبوو ئەوەندە داریان هێنابوو کەشاری ئاتوون ببووە باخێکی سێبەردار و میوەدار و لەجۆگەلە ئاوەکان ماسیی بچووک هاتوچۆیان دەکرد و مراوییەکان لە بان شارەوە دەفڕین و ئاسکە ماڵییەکان لەناو ماڵەکاندا لەناوەڕاستی گوڵ و گیایەکان ڕاکەڕاکیان دەکردو لەکاتی چێشت لێنان بۆنی بەهارات (ادویة) دەهات.

بەم شێوەیە شاری (ئاسۆی ئاتوون) بەناوی (ئاتوون)ەوە دروست کراو کاتێک کە وەرزی پاییز هاتەوە و ئاوی نیل بەرز بووەوە، فیرعەون بە یەکجاری بڕیاری دا کە بە رەسمی ئەو شارە پێشکەشی ئاتوون بکات. ماوەیەک بەر لەوە بیناسازەکان و کرێکارەکان، چوار شەقامی گەورەیان دروست کردبوو کە یەکێکیان لەناو شارەوە بۆ هەر چوار لا دەڕۆیشت و لە کۆتایی هەر یەکێک لەو شەقامانە بتێکی ئاتوون داندرابوو. ڕۆژێکیان فیرعەون لەگەڵ بنەماڵەی

پاشایەتی و دەربارییەکان بەرەو ئەو پەیکەرەی لەلای باکوورەوە بوو رۆیشتن و لەوێ بەڵێنی دا کە ئەو شارە هەمیشە بەشاری ئاتوون بزانێت و تا زیندووە ئەوێ بکاتە بارەگای هەمیشەیی خۆی و لەدوای مردنیشی تەرمە مۆمیایی کراوەکەی لەو شاخە بنێژن کە کەوتووەتە لای رۆژهەڵاتەوە. پەیکەر تاشەکان و ئەو بەنناییانەی کە دەبوایە گۆڕی فیرعەونیان دروست بکردایە لەبەر ئەوەی کە دەیانزانی ماوەی چەند ساڵێک لەو شوێنە شاخاوییانە نیشتەجێ دەبن بە ژن و منداڵەکانی خۆیانەوە رۆیشتن و بەر لە رۆیشتنیان فیرعەون پێیانی گوت: حەز ناکەم بۆ دروست کردنی ئارامگەکەم خۆتان ماندوو بکەن و لە کارەکەتان پەلەمەکەن، چونکە ئاتوونی خوای من دەڵێت نابێت ئازاری کەس بدەیت و ئێوە ئەگەر رۆژانە دوو یان سێ کاتژمێر (میزان) کاربکەن لەدوای چەند ساڵێک گۆڕەکەم دروست دەکەن و هەوڵ بدەن خواردنی زۆر بخۆن و ژن و منداڵەکانیشتان باش تێر بکەن بۆ ئەوەی قەڵەو و جوان بن چونکە ئاتوون جوانیی خۆش دەوێت و جوانی دەبێتە هۆی ئەوەی کەلەخەڵکیدا خۆشەویستی دروست ببێت و لە گەلێک کە هەموو ژن و پیاوەکانی جوان بن کینە دروست نابێت.

کاتێک کە فیرعەون فەرمانی دروستکردنی گۆڕەکەی خۆی دا، گەورەکان و دەربارییەکانیش هەوڵیان دا ئەوانیش گۆڕ بۆ خۆیان دروست بکەن. ئەم بابەتە فیرعەون و ئەوانی تریشی بە ئاگا هێنا کە پێویستیان بە(خانەی مەرگ) هەیە. بۆ ئەوەی مردووەکان لەوێ مۆمیایی بکرێن و لەبەر ئەوە فیرعەون فەرمانی دا کە باشترین مۆمیا کارەکانی(خانەی مەرگ)ی **تەبەس** بهێنن بۆ شاری ئاتوون.

فیرعەون دەیزانی کە ئەو مۆمیاکارانە لەناو پەرستگای ئاموندا دەژین و ئەوەشی دەزانی کە تەنانەت یەک کەسیش لە کرێکارەکانی مۆمیایی کردن ئاموون و ئاتوون ناناسن، چونکە ئەوان لەبەر ئەوەی لە هەموو ماوەی تەمەنیاندا لەوێ بوونە، وەکو گیانەوەرێک لەقەڵەم دەدرێن کە نابێت بەمرۆڤیان دابنێیت. چونکە بەجۆرێک خوویان بە مردووەکانەوە گرتووە کە وەک ئەوانیان لێهاتووە.

ئەو رۆژەی کرێکارەکانی مۆمیایی کردنی **تەبەس** بەسواری کەشتییەوە بەرەو **تەبەس** هاتن، خەڵکی لووتی خۆیان گرت و چوونە ژوورەوە. چونکە بۆنی تایبەت بەو کرێکارانە لە هەوادا بڵاو ببۆوەو خەڵکی لەتاوا رایان دەکرد و تەنها من لەو بۆنە رام نەکرد . چونکە هاتەوە یادم کە منیش رۆژێکی وەک ئەوان لەخانەی مەرگ کارم دەکرد.

بەر لەوەی مۆمیا کارەکان بێنە قەراغ شارەکە (خانەی مەرگ)ێکیان بۆ دروست کردبوون و فیرعەون منی کردە بەرپرسی چاودێری دروستکردنی بیناکە و ئامادەکردنی کەرەستەی کاری مۆمیایی. چونکە دەیزانی کە کاهینەکانی خوای ئاتوون رقیان لە مۆمیاکارەکان دەبووەوە. چونکە وایان دەزانی کە ئەوان هێشتا شوێن کەوتووی خوای پێشوون و هیچ یەکێک لە کاهینەکانی ئاتوون ئامادە نەدەبوو چاودێریی دروستکردنی ئەو خانووە بگرنە ئەستۆی خۆیان.

من کارەکەی خۆم بەباشی ئەنجام دا ، چونکە جگە لەزانیاریی پزیشکی، خۆشم لە خانەی مەرگ کارم کردبوو و دەمزانی، کە خانەی مەرگێکی تەواو پێویستی بە چ شتێک هەیەو لەو خانەیە چەند حەوزێکی گەورەم بۆ ئاو و خوێ دروست کرد و چەندین تەلارم دروست کرد کەمۆمیاکارەکان بۆ دەرکردنی ناوسک و کاسەی سەری مردووەکان و پێچانەوەیان تەنگاونەبن. هەروەها لەبەر ئەوەی دەمزانی کە شوێنی هەمیشەیی کرێکارەکان هەر لەناو خانەی مەرگدایە، بۆ نیشتەجێ بوونیان ژووری پێویستم دروست کرد. لەبەر ئەوەی کە لەو شارەدا خانوویان بۆ منیش دروست کردبوو، هەر لەو شارەدا مامەوەو لەوە بەدوا ژیانی من لەوێ رووداوێکی گرنگی تیادا روونەدا. چونکە لەوانەیە مرۆڤ لەماوەی چەند ساڵێکدا هیچ شتێکی بەرچاو لە ژیانیدا روونەدات و هەندێ جاریش لەماوەیەکی کەمدا کارەساتی زۆر روودەدات و من ماوەی دەساڵ لەشاری ئاسۆ مامەوەو لەم ماوەیەدا کارەکانم هەمووی هەروەک یەک بوو و هەموو رۆژێک نەخۆشەکانم لەماڵەوە چارەسەر دەکرد و هەموو رۆژێکیش دەچوومە کۆشکی

فیرعەون و هەندێ جاریش لە ژیانی من و دانیشتووانی تری شاری ئاسۆ هەندێ شت روویداوە کە لە رووداوەکانی تری ئەو ساڵە بەبایەخ تر بوو.

لەماوەی مانەوەم لە شاری ئاتوون زانیاریم هیچ زیادی نەکرد، بەڵام لەو شتانەی کە لەسەردەمی گەنجێتیم فێری ببووم، سوودم وەردەگرت و وەک مێش هەنگوین بووم کە لە زستاندا هەنگوینی تازە دروست ناکات و لەوەی لەهاویندا کۆی کردۆتەوە کەڵک وەردەگرێت. دوور نییە کەلەم دەساڵەدا تێپەڕبوونی کات رووحی منی گۆڕیبێت. چونکە تێپەڕینی شەوو رۆژ وەک بەردێک کە ئاو بەسەریدا بڕوات کار لە مرۆڤ دەکات. ئاو لەگەڵ ئەوەشدا کە نەرم و رەوانە بەڵام بەرد دەتاشێت و سافی دەکات و تێپەڕینی کاتیش رووح دەتاشێت و شێوەیەکی تری بەسەردا دەهێنێت.

من بەهۆی زیاد بوونی تەمەنم قورس ترو سەلار تر ببووم و ئیتر وەکو سەردەمی گەنجێتیم بەزانست و زیرەکییەکەی خۆم نەدەنازیم و لەوانەیە ئەوەی بووە هۆی لەسەر خۆیی و رەوشت بەرزیم، ئەوە بوو بێت کە کاپتا بەردەوام پێی نەدەگوتم: تۆ پزیشکێکی گەورەیت و دەبێ هونەرەکەی خۆت بناسێنی بۆ ئەوەی قەدرت بگرن. کاپتا لەو شارە نەبوو بەڵکو هەر لە **تەبەس** دەژیاو لەوێ مەیخانەکەی خۆی و داراییەکەی منی بەڕێوە دەبرد.

شاری ئاسۆ لەگەڵ ئەوەشدا کە بەجێگای نیشتەجێ بوونی فیرعەون لەقەڵەم دەدرا، بەڵام بەشێوەیەک دەیبردە سەر کە دەتگوت لە دنیایەکی تردا، جگە لە میسر دروست کراوەو دەنگدانەوەی رووداوەکانی جیهانی دەرەوە وەک شەوقی مانگ، کە شەوێک لەئاو بدات و دوایی نەمێنێت، دەگەیشتە شاری ئاسۆ. بۆ فیرعەون شارەکانی تری میسر وەک ئەوە بوو کە نەبێت، چونکە ئاگای لە رووداوەکانی ئەو شارانە نەبوو . ئەو نەیدەزانی کە لەشارەکانی تر وشکە ساڵی و نەبوونی و ئازار فەرمانڕەوایی دەکات، چونکە دەرباریییەکان هەرگیز راستییەکەیان پێ نەدەوت و دەیانزانی کە نابێت ئەو شتانەی پێ بڵێن کە

دەبێتە هۆی دڵتەنگ بوونی. ئەگەریش هەندێ جار ناچار دەبوون کە چەند شتێکی پێ بڵێن (چونکە دەیانزانی چارەیەکی تریان نییە) بەجۆرێک ئەو شتانەیان لە بەینی شتی چاکی وەکو هەنگوین و گوڵ و شتە بۆن خۆشەکان، دەپێچایەوە، کەفیرعەون هەستی بە گرنگیی ئەو رووداوانە نەدەکردو لەبەر ئەوە راستییەکانیان پێ نەدەوت تاکو تووشی ژانە سەر نەبێت.

شاری **تەبەس** لەلایەن (ئامی) کاهینی گەورەی **(تەبەس)** بەڕێوە دەچوو و فیرعەون هەر شتێک کە بۆ پاشایەتی و دەسەڵاتدارێتی دزێوی بووایە،، وەک وەرگرتنی سەرانە (باج)و دادپەرەوەری کردن و بازرگانی، لە **تەبەس** هێشتبوویەوە بۆیە **تەبەس** وەکو جاران بەپایتەختی راستەقینەی میسر لە قەڵەم دەدراو شاری ئاسۆ بەجۆرە پایتەختێکی کاتی لەقەڵەم دەدرا. ئامی خەزووری ئەخناتوون بوو و فیرعەون متمانەیەکی زۆری پێی هەبوو و کاهینی گەورەی ئاتوون وەکو پاشایەکی راستەقینە لە **تەبەس**-دا فەرمانڕەوایی دەکرد. لە دوای رووخانی خوای ئاموون ئیتر هیچ هێزێک نەبوو دژایەتیی فیرعەون بکات و بتوانێ ببێتە بەربەست بۆ دەسەڵاتەکەی. کەواتە (ئامی)یش کە بە ناوی فیرعەون و خوای نوێوە لە **تەبەس** فەرمانڕەوایی دەکرد، ناڕازی نەبوو و (ئامی) وای بیر دەکردەوە کە لەبەر ئەوەی خوای کۆن لە ناو چووە و دەسەڵاتی نوێش لە میسردا چەسپاوە، ئیتر چی تر نائارامی و پەرێشانی دروست نابێتەوە.

دەسەڵاتی ئامی ئەوەندە بەرفراوان بوو کە هەموو کەسێک و هەموو شتێکی دەگرتەوە و ئەگەر دوو جووتیار، یان دوو باربەر (حەماڵ) ناکۆکییان پەیابکردایە، دەبوایە کێشەکەیان لە لایەن کاهینی گەورە، یان ژێردەستەکانی چارەسەر بکردایەو (ئامی) لەوەی کە فیرعەون لە شاری ئاسۆ دەمێنێتەوە و ناگەڕێتەوە خۆشحاڵ بوو، چونکە دەیزانی کە ئەگەر فیرعەون بگەڕێتەوە بۆ **تەبەس**، گرفت بۆ ئەو دروست دەکات. کاهینی گەورە بۆ ئەوەی فیرعەون خۆشحاڵ بکات، رازاندنەوەی شاری ئاسۆ دیاریی گرانبەهای بۆ دەناردو فیرعەون

هەر چەندە زێڕو پارەی بۆ تەواو کردنی شارە تازەکە بویستایە، کاهینی گەورە بۆی دەنارد.

هورم هەب لە شاری (مەمفیس) فەرمانڕەوایی دەکرد و ئاسایش و هێمنیی وڵاتی دەپاراست. چونکە ئەو هێزی ئەژنۆی هەمموو فەرمانبەرێکی باج بوو، کە بۆ سەندنی سەرانە لە خەڵک دەچوون و هێزی بازووی هەر پەیکەرتاشێکیش بوو کە ناوی ئاموونی لە سەر بت و پەرستگاکان و گۆڕەکان ڕەش دەکردەوە و لە جیاتی ئەوە ناوی ئاتوونی لەسەر هەڵدەکەند.

فیرعەون فەرمانی دابوو کە تەنانەت گۆڕی باوکیشی بکەنەوە و ناوی ئاموونی لەناو ئارامگەکە و لە سەر رووپۆشی مۆمیاییەکە ڕەش بکەنەوەو لە جیاتی ئەوە ناوی ئاتوون بنووسن. جا کاتێک کە گۆڕی باوکی (ئەخناتوون) کرایەوە، ئیتر دیارە گۆڕی خەڵکی ئاساییش هەر دەکرایەوەو ناوی خوای نوێیان لە جیاتی ئاموون دەنووسی. کاتێک کە ویستیان ناوی ئاموون لە سەر گۆڕەکان نەهێڵن و ئاتوونی لێ بنووسن، لەگەڵ ئەوەشدا کە هەڵکەندنی گۆڕ لە میسر قەدەغەبوو، بەڵام ئامی ڕەخنەی نەگرت. چونکە ئەو پیاوێکی زیرەک بوو ودەیزانی کە تا ئەو کاتەی فیرعەون بۆ شەڕکردن لەگەڵ مردووەکان دەچێت، کارو فەرمانەکانی، مەترسیی بۆ زیندووەکان نییە و مرۆڤ دەبێ نەفام بێت کە بە ڕێگاگرتن لە کارێ کە دژی مردووەکانە، فیرعەون لە خۆی برەنجێنێ.

لەپاش شەڕی ناوخۆی (تەبەس)، کە لە نێوان لایەنگرانی خوای نوێ و خوای کۆن، کە پێشتر باسم کرد، وڵاتی میسر ماوەیەک ئارامیی بەخۆیەوە بینی و (ئامی) کاهینی گەورە، وەرگرتن و سەندنی سەرانە (مالیات)ی بەچەند باج وەرگرێکی گەورە سپارد و ئەوانیش بە هۆی چەند باج وەرگرێکی بچووکەوە سەرانەیان لە خەڵکی دەسەندو لەپاش هەر دەورەیەکی وەرگرتنی باج، باج بدە هەژارەکان، کەبەپێی یاسای گشتی، زیاتر لە باج بدە دەوڵەمەندەکان ئەرکیان دەکەوتەسەرشان، خۆڵیان بەسەر خۆیاندا دەکردو کراسیان لەبەرخۆیاندا دەدراند

کە باج وەرگرەکان بەچاوی بەزەییەوە سەیری بکەن. بەڵام کەس سەرنجی نەدەداپێیان، چونکە بینینی پیاوێکی هەژار کە گرفتاری ستەمی فەرمانبەرانی وەرگرتنی باج بووبێت ئەوەندە ئاساییە، کە کەس سکی پێی نەدەسووتا.

هەروەها لەدوای هەر جارێک، باج وەرگرەکان لە ساڵی رابردوو دەوڵەمەندتر دەبوون و ئەمەش بنچینەیەکی سەرەکییە کە چارەسەری نییەو تاجیهان بمێنێ سەرانە لە خەڵکی دەسەندرێ و فەرمانبەرەکانی باجیش بە زیانی میری بێت یان بەزەرەری خەڵکی دەوڵەمەند دەبن و تەنها بەیەک شێوە دەکرێ ڕێگا لە زەنگین بوونی فەرمانبەرانی باج بگیردرێت و ئەویش ئەوەیە کە باج هەرنەبێت و ئەمەش مومکین نییە.

لە شاری (ئاسۆ)، (نەفرتی تی) چوارەمین کچی خۆی بە دنیا هێنا و لەدایک بوونی کچی چوارەم بەرادەیەک بووە هۆی بەدبەختی، کە نەهامەتی شۆڕشی سووریاشی لە بیر بردەوە (کەلە داهاتوو دا باس دەکرێت کە چۆن سووریا شۆڕشی لە دژی فیرعەون کرد).

(نەفرتی تی) لە دوای ئەوەی کچی چوارەمی بوو هەمموو کەسێکی تاوانبار دەکرد کە جادوویان لێی کردووەو بوونەتە هۆی ئەوەی کە دیسانەوە کچی ببێ و بەرەو تەبەس رۆیشت بۆ ئەوەی یارمەتی لە جادووگەرە ڕەش پێستەکان وەربگرێ و ئەوان ئەو جادووەی کە خەڵکی لە ئەویان کردووە، پووچەڵی بکەنەوە.

***

١- ناوی یەکەم جاری ئەم فیرعەونە (ئاموون هوتەپ)ی چوارەم بوو و ناوی یەکەمی وانیشان دەدات کە (ئاموون)ی خۆش دەویست بەڵام دوایی بڕوای بە (ئاتوون) هێناو ناوی خۆی کردە (ئەخناتوون) واتە (ئەو کەسەی ئاتوونی خۆش دەوێت) و ئەو ئاتوونی بە خوای تەنیاو نەبینراو دەزانی و لە دەرگای خوای تەنیاو نەبینراو موناجاتی دەکرد. و.

٢- لە میسری کۆن، وەک ئێران لە سەردەمی هەخامەنشییەکان ڕۆژەکانیان بە

ناوی ئەستێرەکانی ئاسمانەوە ناو نابوو و مەبەست لە (ئەستێرەی سەگ) ئەستێرەیەکی درەوشاوەیە کە یەکێکە لە کۆمەڵە ئەستێرەکانی سەگی گەورە (کلب الاکبر) و ناوی یەکێک لە ڕۆژەکانی میسر بووە. و.

٣- ئەم پەیکەرەی شاژنی میسر کە (توتمس) دروستی کردووە ئێستا ماوەو ماوەیەک لە مۆزەخانەی (بەرلین) بوو پاشان فوئادی یەکەم، پاشای میسر داوای لە حکوومەتی ئەڵمانیا کرد کە ئەو پەیکەرەی، شوێنەوارناسانی ئەوروپی لە کاتی هەڵکەندنیان، لە میسر دۆزیبوویانەتەوە بگەڕێنێتەوە بۆ میسرو حکوومەتی ئەڵمانیاش بتەکەی پێدانەوەو بەو پێیە پەیکەری (نەفر تی تی) دەبێ ئێستا لە یەکێک لە مۆزەخانەکانی میسر بێت. و.

٤- دنیای مەغریب لە میسر جێگای مردووەکان و هەروەها دنیای ژیانی نەمریش بووە. وەرگێڕ.

٥- میسرییەکان یەکەم میللەتن کە زانیویانە، زەوی کە بەدەوری خۆردا دەسووڕێتەوە هەر بیست و حەوت هەزار ساڵ جارێک، دەگاتە ئاست ئەستێرەیەکی تایبەت و بە ئەم سەردەمە بیست و حەوت هەزار ساڵەیان دەوت ساڵی جیهانی-و.

٦- (شاری ئاسۆی ئاتوون) لە زمانی فارسیدا لە کاتی دەربڕین قورسەو لەبەر ئەوەی کە ناوی مێژوویییە نابێت بگۆڕدرێت. هەروەها پیتی (نون)و پیتی (م) لە هەندێ لە زمانە ئەوروپییەکاندا لە یەکترەوە نزیکەوهەندێ لە مێژوو ناسانی ئەوروپی لە سەر شێوەی یۆنانییەکانی کۆن (ئاتوون) بە (ئاتوم)یش ناو دەبەن- و.

٧- دارەڕا (اسکلە) شوێنی وەستانی کەشتی لە کەناری رووبار یان دەریا- شوێنی بارکردن و داگرتنی کەلو پەلی کەشتییەکان. وەرگێڕی کوردی

٨- (تاق: بنمیچی چەماوە. کە لە شێوەی کەوانەییدا لەسەر دەرگا یان لەژێر پرد دروست دەکرێت - لە شێوەی میحراب. و. کوردی) دروستکردنی تاقی (نصرە) کە لە سەردەمی ڕۆمانییەکانەوە بۆ ڕێزلێگرتن لە سەرکەوتووەکانی شەڕ ببووە شتێکی باو، لە داهێنانی ڕۆمییەکان نەبوو، بەڵکو ئەوان لە میسرو (کریت)ەوە فێری ئەم کارە بوون و لە میسرو کریت تاقیان بۆ خوایەکان دروست دەکرد. و.

***

کۆتایی بەرگی یەکەمی کتێبی سینۆهە - پزیشکی تایبەتی فیرعەون

***